

Isojoen kunnan / Päiväkoti Nurmennukan varhaiskasvatussuunnitelma

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	4
2 VARHAISKASVATUKSEN JÄRJESTÄMISTÄ OHJAAVAT VELVOITTEET	5
3 VARHAISKASVATUS ISOJOEN KUNNASSA	6
3.1 Varhaiskasvatuksen toimintamuodot	7
3.2 Nurmennukan päiväkot	9
4 VARHAISKASVATUKSEN TOIMINTAKULTTUURI	11
4.1 Toimintakulttuuria ohjaavat periaatteet	11
4.1.1 Oppiva yhteisö	11
4.1.2 Leikkiin ja vuorovaikutukseen kannustava yhteisö	12
4.1.3 Osallisuus yhdenvertaisuus ja tasa-arvo	12
4.1.4 Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus	13
4.1.5 Hyvinvointi, turvallisuus ja kestävä elämäntapa	13
5 OPPIMISYMPÄRISTÖ	15
5.1 Pienryhmätoiminta	17
5.2 Vuorohoito - Viliperit	18
5.3 Omahoitaja	18
5.4 Kasvun kansio - tarina lapsen päivähoito ajasta	19
5.5 Vuorovaikutusleikki - Theraplay	19
6 YHTEISTYÖLLÄ LAPSEN PARHAAKSI	20
6.1 Monialainen yhteistyö	23
6.2 Työn kuvaukset	25
7 LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN	27
7.1 Ajattelu ja oppiminen	28
7.2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	29
7.3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	30
7.4 Monilukutaito ja tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	31
7.5 Osallistuminen ja vaikuttaminen	32
8 VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAT	34
9 OPPIMISEN ALUEET	36
9.1 Kielten rikas maailma	36
9.2 Ilmaisun monet muodot	37
9.3 Minä ja meidän yhteisömme	38
9.4 Tutkin ja toimin ympäristössäni	39
9.5 Kasvan, liikun ja kehityn	39
10 VARHAINEN JA ERITYINEN TUKI	41
10.1 Tukipalvelut	45
11 VARHAISKASVATUKSEN PEDAGOGINEN TOIMINTA	48
11.1 Pedagogisen toiminnan viitekehys	48

11.2 Pedagoginen dokumentointi	49
11.3 Pedagogisen toiminnan arviointi ja kehittäminen	50
11.4 Kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma Nurmennukassa	52
VUOROHOIDON TOIMINTAPERIAATTEET	53

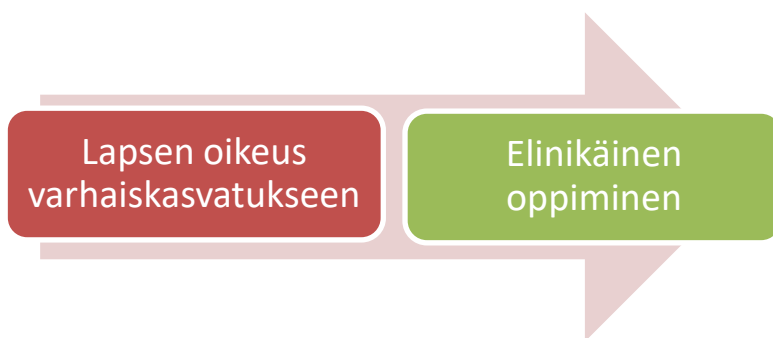
1 JOHDANTO

Varhaiskasvatussuunnitelma - vasu

Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma on laadittu valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta. Varhaiskasvatuksen asiantuntijaviraston tehtävät siirtyivät THL:stä Opetushallitukselle 1.8.2015. Uusi varhaiskasvatuslaki uudisti vuodelta 1973 olleen lain lasten päivähoidosta. Uuden lain mukaisesti perusteasiakirja on velvoittava. Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma koskee kaikkia toimintamuotoja kunnassa (päiväkotitoimi ja perhepäivähoito).

Varhaiskasvatussuunnitelman kokonaisuus on kolmiosainen. Se koostuu valtakunnallisesta varhaiskasvatussuunnitelman perusteista, paikallisesta varhaiskasvatussuunnitelmasta sekä lasten varhaiskasvatussuunnitelmasta.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tehtävänä on tukea ja ohjata varhaiskasvatuksen järjestämistä, toteuttamista ja kehittämistä, sekä edistää laadukkaan ja yhdenvertaisen varhaiskasvatuksen toteutumista koko maassa. Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatuslain tavoitteet korostavat lapsen oikeutta varhaiskasvatukseen ja elinikäiseen oppimiseen.

Isojoen kunnan vasua on työstetty yhdessä koko varhaiskasvatuksen henkilöstön, lasten huoltajien, sekä yhteistyökumppaneiden kanssa. Henkilöstöllä on ollut mahdollisuus osallistua koulutuksiin ja erilaisiin työryhmätapaamisiin, joihin on kutsuttu myös vanhempia. Työn suunnittelusta ja aineiston kokoamisesta on vastannut päiväkodin johtaja, yhdessä varhaiskasvatuksen opettajien kanssa. Tärkeänä tavoitteena oli arvioida nykyisiä toiminta- ja ajattelutapoja, toimintakulttuuria sekä kasvu - ja oppimisympäristöjä. Vasun sisältöä arvioidaan uudelleen ja kehitetään jatkossa arviointien ja asiakaskyselyjen pohjalta.

2 VARHAISKASVATUKSEN JÄRJESTÄMISTÄ OHJAAVAT VELVOITTEET

Kunta on velvollinen järjestämään varhaiskasvatusta niin laajasti ja sellaisin toimintamuodoin kuin kunnassa on tarvetta. Varhaiskasvatustain mukaan varhaiskasvatusta voidaan toteuttaa päiväkodissa, perhepäivähoidossa tai muuna varhaiskasvatuksena. Lapsen varhaiskasvatukseen osallistumisesta päättävät lapsen huoltajat.

Kunnan on myös huolehdittava siitä, että varhaiskasvatusta voidaan antaa lapsen äidinkielellä olevalla suomen, ruotsin tai saamen kielellä. Viittomakieltä käyttävälle lapselle voidaan antaa varhaiskasvatusta myös viittomakielellä. Kunnan käytettävissä tulee olla varhaiskasvatuksessa ilmenevää tarvetta vastaavasti varhaiskasvatuksen erityisopettajan palveluja. Kaikki lapset voivat osallistua varhaiskasvatukseen, esimerkiksi tuen tarpeista, vammaisuudesta tai kulttuurisesta taustasta riippumatta.

Varhaiskasvatuksen järjestäjällä on tehtävä kertoa huoltajille varhaiskasvatuksen tavoitteista ja toiminnasta sen eri toimintamuodoissa. Lapsen huoltajalle järjestetään mahdollisuus ottaa osaa ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Huoltajille järjestetään myös säännöllisesti mahdollisuus osallistua paikallisen ja yksikkökohtaisen varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin.

Oppimisympäristön tulee olla varhaiskasvatuksessa kehittävä, oppimista edistävä sekä turvallinen ja terveellinen lapsen ikä ja kehitys huomioon ottaen. Varhaiskasvatuksessa on oltava asianmukaiset toimitilat ja toimintavälineet ja niissä huomioitava esteettömyys. Lapsille on tarjottava täysipainoista ravintoa ja ruokailun tulee olla tarkoituksenmukaisesti järjestetty ja ohjattu.

3 VARHAISKASVATUS ISOJOEN KUNNASSA

Kuntatasolla varhaiskasvatustoimintaa ohjaa koulutuslautakunnan vahvistama Isojoen kunnan varhaiskasvatussuunnitelma ja esiopetusikäisten osalta esiopetussuunnitelma. Lisäksi erilaiset koulutuslautakunnan vahvistamat päätökset toiminnan muodoista, laajuudesta ja periaatteista ovat toiminnan lähtökohtana.

Nurmennukan päiväkodissa ja perhepäivähoidossa jokaiselle lapselle laaditaan oma varhaiskasvatussuunnitelma yhteistyössä vanhempien kanssa. Lapsen vasusta päiväkodissa vastaavat varhaiskasvatuksen opettajat, mutta käytännön vasutyöhön osallistuvat myös muut kasvattajat. Varhaiskasvatuksen lastenhoitajat osallistuvat varhaiskasvatussuunnitelmien laadintaan, arviointiin ja toteutukseen sekä lapsi- että ryhmätasolla. Perhepäivähoidossa lapsen vasu tehdään yhteistyössä päiväkodin johtajan kanssa. Tarvittaessa vasukeskustelut toteutetaan moniammatillisesti. 4- vuotiaiden vasu keskustelu käydään laajan terveystarkastuksen jälkeen, yhteistyössä neuvolan terveydenhoitajan kanssa. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja osallistuu vasu keskusteluihin aina tarpeen mukaan.

Varhaiskasvatuksen valtakunnallisista tavoitteista säädetään varhaiskasvatuslaissa. Tavoitteet ohjaavat perusteiden sekä paikallisen ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadintaa, toteuttamista ja arviointia.

Varhaiskasvatuslain mukaan varhaiskasvatuksen tavoitteena on:

- 1) Edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, terveyttä ja hyvinvointia.
- 2) Tukea lapsen oppimisen edellytyksiä ja edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista.
- 3) Toteuttaa lapsen leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa ja mahdollistaa myönteiset oppimiskokemukset.
- 4) Varmistaa kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen varhaiskasvatussympäristö.
- 5) Turvata lasta kunnioittava toimintatapa ja mahdollisimman pysyvät vuorovaikutussuhteet lasten ja varhaiskasvatushenkilöstön välillä.
- 6) Antaa kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen, edistää sukupuolten tasa-arvoa sekä antaa valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä kulttuuriperinnettä sekä kunkin kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa.
- 7) Tunnistaa lapsen yksilöllisen tuen tarve. Tarpeen ilmetessä järjestää tarkoituksenmukaista tukea varhaiskasvatuksessa, tarvittaessa monialaisessa yhteistyössä.

- 8) Kehittää lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, edistää lapsen toimimista vertaisryhmässä sekä ohjata eettisesti vastuulliseen ja kestävään toimintaan, toisten ihmisten kunnioittamiseen ja yhteiskunnan jäsenyyteen.
- 9) Varmistaa lapsen mahdollisuus osallistua ja saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin.
- 10) Toimia yhdessä lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi sekä tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä.

3.1 Varhaiskasvatuksen toimintamuodot

Varhaiskasvatusta annetaan päiväkodissa, perhepäivähoidossa tai muuna varhaiskasvatuksena, esimerkiksi kerho- tai leikkitoimintana. Isojoen kunnassa on yksi päiväkoti ja kotona työskenteleviä perhepäivähoitajia.

Päiväkodissa toiminta on ryhmämuotoista. Lapsiryhmät voidaan muodostaa eri tavoin ottaen huomioon esimerkiksi lasten iän, sisarusuhteet tai tuen tarpeen. Tärkeää on, että ryhmät ovat pedagogisesti tarkoituksenmukaisia ja niiden muodostamisessa otetaan huomioon henkilöstön mitoittamiseen ja ryhmien enimmäiskokoon liittyvät säännökset.

Päiväkodin henkilöstön moniammatillisuus on laadukkaan varhaiskasvatuksen voimavara. Vastuut, tehtävät ja ammattiroolit on jaettu tarkoituksenmukaisella tavalla. Varhaiskasvatuksen opettajalla on kokonaisvastuu lapsiryhmän toiminnan suunnittelusta, toiminnan suunnitelmallisuuden ja tavoitteellisuuden toteutumisesta, sekä toiminnan arvioinnista ja kehittämisestä. Varhaiskasvatuksen opettajat, varhaiskasvatuksen lastenhoitajat sekä muu varhaiskasvatuksen henkilöstö suunnittelevat ja toteuttavat toimintaa yhdessä.

Varhaiskasvatuksen opettajan työaikaan kuuluu suunnittelu-aika joka Nurmennukan päiväkodissa huomioidaan työvuorosuunnittelussa. KVTES:n mukaan vähintään 8% työajasta varataan lapsiryhmän ulkopuoliseen työhön. Ensisijaisesti työ tehdään työpaikalla, mutta perustelusta syystä voidaan sopia työn tekemisestä työpaikan ulkopuolella.

Perhepäivähoito on pienessä ryhmässä toteutuvaa varhaiskasvatusta. Sitä voidaan järjestää perhepäivähoitajan kotona tai ryhmäperhepäivähoitona.

Perhepäivähoidossa lapsiryhmiä muodostaessa tulee ottaa huomioon tarkoituksenmukaisuus. Kodeissa työskentelevät perhepäivähoitajat vastaavat oman ryhmänsä toiminnasta.

Perhepäivähoidon johtaminen tukee perhepäivähoitajien tavoitteellista toiminnan suunnittelua ja toteuttamista.

Perhepäivähoitaja on kunnan työntekijä, joka on suorittanut perhepäivähoitajan ammattitutkinnon, perhepäivähoitajakurssin tai muun varhaiskasvatusalan tutkinnon. Hän työskentelee omassa kodissaan, joka on hyväksytty perhepäivähoitopaikaksi.

Perhepäivähoitajan toimintaa ohjaavat valtakunnallinen ja Isojoen kunnan varhaiskasvatussuunnitelma sekä lasten yksilölliset varhaiskasvatussuunnitelmat, jotka laaditaan yhdessä vanhempien kanssa. Perhepäivähoito tarjoaa lapselle varhaiskasvatusta pienessä ryhmässä. Leikki ja kotoiset askareet luovat pohjan uuden oppimiseen. Perheiden kanssa tehtävä yhteistyö on perhepäivähoidon vahvuus.

Toimiva yhteistyö luo edellytykset lapsen hyvinvoinnille ja oppimiselle. Perhepäivähoitaja tekee yhteistyötä päiväkodin kanssa. Perhepäivähoitajan esimiehenä toimii Isojoella päiväkodin johtaja. Perhepäivähoidossa olevien lasten varahoito järjestetään päiväkodilla.

Kunnassa työskentelee omassa kodissaan kaksi perhepäivähoitajaa. Ryhmäperhepäivähoitoa ei tällä hetkellä kunnassa ole.

Lasten kotihoidon tukea voi hakea perhe, jonka alle 3-vuotias lapsi ei ole kunnan järjestämässä päivähoidossa. Lasta voi hoitaa jompikumpi vanhemmista tai esim. sukulainen tai yksityinen päivähoidon tuottaja. Kotihoidon tukea maksetaan myös perheen muista alle kouluikäisistä lapsista, jotka hoidetaan samalla tavalla. Lasten kotihoidon tukeen liittyvät palvelut hoidetaan KELA:n kautta.

Vanhemmat voivat hakea lapselleen varhaiskasvatuspaikkaa, joko perhepäivähoitajalle tai päiväkotiin. Esikoulu- ja kouluikäisille (1-2lk) lapsille on mahdollista saada aamu- ja iltapäivähoitoa koulun toiminta-aikoina. Aamuhoito on järjestetty päiväkodilla. Iltapäivätoiminta on hallinnollisesti koulun alaisuudessa tapahtuvaa ja järjestetään koulun tiloissa.

Isojoen kunnan varhaiskasvatuksen henkilökunta:

1 päiväkodin johtaja

3 varhaiskasvatuksen opettajaa

4 lähihoitajaa

1 päivähoidon avustaja

1 ravitsemistyöntekijä/siistijä

2 perhepäivähoitajaa

Lisäksi päiväkodissamme työskentelee vuoden aikana määräaikaista työntekijöitä ja opiskelijoita eripituisilla jaksoilla.

3.2 Nurmennukan päiväkoti

Päiväkotimme aloitti toimintansa 4.1.2010. Päiväkotimme sijaitsee Isojoen keskustassa koulukolmion, kirjaston ja monitoimitalon välittömässä läheisyydessä. Tuttu ja turvallinen yhteisö (päiväkoti, esikoulu, koulu) luo lapselle turvallisen kasvu- ja oppimisympäristön aina taaperosta teini-ikäiseksi asti.

Monitoimitalon liikuntasali on lasten käytössä 1-2 kertaa viikossa. Hoidetut ladut ja luistinjäät sekä lyhyet välimatkat mahdollistavat monipuolisen talviliikunnan myös pienille lapsille. Lähialueen pururadat ja metsiköt antavat mahdollisuuden pienille elämysretkille lähiympäristöön. Pihapiirimme on suojaisa, ja aidattu kokonaisuus muodostaa turvallisen ympäristön lasten leikeille.

Päiväkoti Nurmennukkaan on suunniteltu paikka 42:lle lapselle. Päiväpuolella Velemuissa on 21 paikkaa ja vuorohoidossa Vilipereissä 21 paikkaa. Päiväkoti tarjoaa kokopäivähoitoa, osapäivähoitoa sekä vuorohoitoa (ma - pe) 0 - 6-vuotiaille lapsille. Esikoululaiset siirtyvät omaan ryhmäänsä koulun tiloihin, jossa heille on oma opettajansa. Henkilökunta huolehtii esikouluikäisten saattamisesta koululle. Esikoulupäivän jälkeen lapsilla on mahdollisuus siirtyä koulun iltapäiväkerhoon. Aamu- ja iltahoitoa tarjotaan päiväkodilla.

Pääruokamme valmistuu keskuskeittiöllä, josta se kuljetetaan lämpölaatikossa päiväkodin keittiöön. Lapsia ohjataan ja kannustetaan maistamaan ruokalajeja monipuolisesti. Päiväkodissa huomioidaan lasten allergiat ja uskonnollisesta vakaumuksesta johtuvat erityisruokavaliot. Aamu- ja iltapala valmistetaan päiväkodilla. Aamu/iltapala koostuu yleisemmin puurosta, leivästä, erilaisista leikkeleistä ja juomasta. Nurmennukan oman keittiön täyttää usein myös vastaleivotun pullan tuoksu. Lapset osallistuvat toisinaan välipalan tai leivonnaisten valmistukseen.

*Hys, hetki hiljaa,
katsokaamme luojan viljaa,
lieden päällä paistuvaista, lasten suussa maistuvaista.
Ruoka hyvältä näyttää,
Kaikkien masut täyttää,
Hyvää ruokahalua – ja ruokahiljaisuus*

4 VARHAISKASVATUKSEN TOIMINTAKULTTUURI

Yhteisön toimintakulttuuri on jatkuvasti muuttuva ja sitä tulee myös arvioida ja kehittää. Perusedellytyksenä on, että henkilöstö ymmärtää oman toimintansa taustalla vaikuttavien arvojen merkityksen ja osaa arvioida niitä. Päämääränä on, että yhteinen toiminta-ajatus ja toiminnan tavoitteet näkyvät käytännössä. Toimintakulttuurin kehittymiseen vaikuttaa keskeisesti johtaminen. Pedagoginen johtajuus muodostuu henkilöstön oppimisen johtamisesta ja koko organisaation toimintakulttuurin johtamisesta siten, että pedagoginen näkökulma on vahva arvopohja kaikelle päätöksenteolle.

Toimintakulttuuri edellyttää pedagogista johtamista. Ajattelua ei tarvitse yhdenmukaistaa vaan päinvastoin. Pyrkimys on rikkaaseen ja monipuoliseen ajatteluun sekä aktiiviseen vuorovaikutukseen. Toimintakulttuuria on syytä pysähtyä arvioimaan. Tutkia, löytyykö tapoja, joista voisimme luopua. Toimintakulttuurissa on paljon hyvää, mutta onko myös kohtia, jotka vaativat muutosta.

Toimintakulttuuria muovaavat tiedostetut ja tiedostamattomat tekijät. Kaikki henkilöstön jäsenet ovat vastuussa toimintakulttuurin laadusta ja kehittämisestä. Jokaisen kasvattajan tapoja toimia ja olla vuorovaikutuksessa välittyy mallina lapsille. Henkilöstön kesken on pohdittu varhaiskasvatuksen tulevia visioita, nykyisyyden arviointia sekä sitoutumista muutokseen. Arjen toiminnasta nostetaan haasteita arvioinnin ja kehittämisen kohteiksi.

4.1 Toimintakulttuuria ohjaavat periaatteet

- oppiva yhteisö
- leikkiin ja vuorovaikutukseen kannustava yhteisö
- osallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo
- kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus
- hyvinvointi, turvallisuus ja kestävä elämäntapa

Kasvatusyhteisössä olemme vastuussa siitä ilmapiiristä, jossa lapsi kasvaa.

Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria tulee kehittää seuraavien periaatteiden mukaisesti:

4.1.1 Oppiva yhteisö

Varhaiskasvatuksessa toimitaan yhteisönä, jossa lapset ja henkilöstö oppivat yhdessä ja toisiltaan. Oman työn säännöllinen arviointi sekä huoltajilta ja muilta yhteistyökumppaneilta saatu palaute edistävät yhteisön oppimista. Työyhteisössä on syytä kokoontua säännöllisesti yhteisten asioiden äärelle ja pohtia omia kokemuksia. Erilaisille mielipiteille on annettava tilaa

ja opittava omista ja muiden kokemuksista. Uudet toimintatavat ja haasteet otetaan vastaan ja opetellaan uusia tehtäviä oikealla asenteella. Arvostava ystävällinen vuorovaikutus ja motivaatio ovat oppivan yhteisön vahvuuksia.

4.1.2 Leikkiin ja vuorovaikutukseen kannustava yhteisö

Lapselle leikillä on arvo itsessään: ilo, mielihyvä, riemu ja yhteisöllisyys.

Leikin avulla lapsi prosessoi näkemäänsä, kuulemaansa ja kokemaansa. Leikin avulla lapsi voi ottaa maailman haltuunsa. Päiväkodissa kannustamme lapsia leikkiin ja haluamme tarjota aikaa, rauhaa ja mahdollisuuksia erilaisille leikeille. Lapsi oppii leikin kautta, joten leikin suunnitteluun ja havainnointiin tulee kasvattajien kiinnittää erityistä huomiota.

4.1.3 Osallisuus yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Lasten osallisuus huomioidaan arjessa kuuntelemalla ja havainnoimalla lasta. Lapset tuottavat tietoa ja kertovat eri tavoin näkemyksistään ja mielipiteistään kasvuympäristöstään. Kasvattajalla on oltava kykyä pysähtyä kuuntelemaan lasta. Lapsen huomiot ja mielipiteet otetaan mukaan arjen suunnitteluun. Lapsen kuuleminen ei tarkoita yksittäisen lapsen toiveiden toteuttamista, vaan kaikkien ryhmään kuuluvien lasten erilaisten näkökulmien kuuntelemista ja huomioon ottamista. Pedagogisessa suunnittelussa tuleekin jättää tilaa lapsen aktiivisuudelle ja tilanteissa nouseville oppimisen, ihmettelyn sekä tutkimisen kohteille.

Myönteinen kokemus kuulluksi ja nähdyksi tulemisesta on yhteisössä tärkeää. Lapsia tulee rohkaista tekemään valintoja ilman sukupuoleen tai muihin henkilöön liittyviin seikkoihin sidottuja stereotyyppisiä rooleja ja ennakko-odotuksia.

3.1.4 Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Varhaiskasvatus on osa kulttuurisesti muuntuvaa ja monimuotoista yhteiskuntaa. Kulttuurinen monimuotoisuus nähdään voimavarana. Yhteisössä tunnistetaan, että oikeus omaan kieleen, kulttuuriin, uskontoon ja katsomukseen on perusoikeus.

Kuvia ja viittomia käytetään puhutun kielen tukena ja lorut, runot, sadut ja leikit ovat osa kulttuurista moninaisuutta ja kielitietoisuutta.

4.1.5 Hyvinvointi, turvallisuus ja kestävä elämäntapa

Liikunnallinen elämäntapa alkaa kehittyä jo varhain lapsuudessa. Fyysiseen aktiivisuuteen kuuluvat kuormittavuudeltaan eritasoiset liikuntamuodot kuten leikkiminen, touhuaminen sisällä ja ulkona, retkeily, kotiaskareet ja ohjatut liikuntatuokiot. Liikkuessaan lapsi harjoittelee ja kehittää motorisia taitojaan, jolloin hänen terveytensä, hyvinvointinsa ja toimintakykynsä kehittyvät. Motoristen taitojen oppiminen tuo iloa, ja näin myös muiden asioiden oppimisen edellytykset kasvavat. Oppimista ei tule estää liiallisella turvallisuushakuisuudella ja kielloilla.

Lasten hyvinvointia edistetään antamalla mahdollisuus myös lepoon. Päivälepoasia puhuttaa usein vanhempia ja kasvattajia. Jokainen lapsi viettää rauhallisen hetken lepohuoneessa kuunnellen satua tai rauhallista musiikkia. Jos lasta ei nukuta, hän voi nousta ylös. Jos lapsi nukahtaa, hän on väsynyt ja tarvitsee unta. Lapsi kuormittuu ja väsyä päivähoitopäivän aikana aivan eri tavalla kuin kotona ollessaan. Laadukas ja riittävä uni on tärkeää lapsen keskushermostolle niin oppimis- ja keskittymiskyvyn kuin elimistön immuunijärjestelmänkin ylläpitämiselle. Kasvattajat huolehtivat, että lapsella on turvallinen ja levollinen olo nukkumahuoneessa. Pienten, alle kolmevuotiaiden unirytmää kunnioitamme erityisesti, heidän yksilöllisen unentarpeensa huomioiden.

Nurmennukan toimintaperiaate kiteytettynä: Kaikki toiminta lähtee lapsen hyvinvoinnista. Lapselle pyritään luomaan turvallinen ja kiireetön ympäristö, jossa tarjotaan mahdollisuus ikätasoa vastaavaan virikkeelliseen toimintaan. Leikin, vuorovaikutuksen ja perheiden kanssa tehtävän yhteistyön merkitystä korostetaan.

Osallisuuden kokemusta varhaiskasvatuksessa vahvistetaan lapsen sensitiivisellä kohtaamisella. Lapselle annetaan myönteisiä kokemuksia kuulluksi ja nähdyksi tulemisesta. Tavoitteena on luoda lapselle ”**hyvä päivä tänään**”. Päivähoidon arki on täynnä lapselle tärkeitä hetkiä ja tapahtumia, oppimista tapahtuu koko ajan. Kiitosta, kannustusta, syliä, silitystä ja hymyä ei sovi unohtaa, nämä kaikki ovat lapselle tärkeitä kasvua edistäviä kokemuksia. Lapsi koetaan ainutlaatuisena ja arvokkaana juuri sellaisena kuin hän on. Kasvatushenkilöstön tehtävä on luoda toimintaympäristöstä turvallinen ja ilmapiiristä lasta kunnioittava. Aito välittäminen ja läsnäolo ovat ehdottomasti parasta ammattitaitoa, jota haluamme ylläpitää.

5 OPPIMISYMPÄRISTÖ

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on varmistaa kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen oppimisympäristö. Oppimisympäristöjä tulee kehittää siten, että varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa, ja että ne tukevat lasten terveen itsetunnon sekä sosiaalisten ja oppimisen taitojen kehittymistä.

Varhaiskasvatusympäristö muodostuu fyysisten, psyykkisten ja sosiaalisten tekijöiden kokonaisuudesta. Fyysinen ympäristö muodostuu rakennetuista tiloista, leikkivälineistä sekä muista tiloista, jotka toiminnallisesti ovat sidoksissa päivähoidon.

Päiväkodin tilojen suunnittelussa on kiinnitetty huomiota tilaratkaisujen lapsiryhmää hyödyntäviin järjestelyihin. Ergonomia, ekologisuus, viihtyisyys ja esteettömyys sekä tilojen valaistus ja akustiikka, sisäilman laatu ja siisteys on otettu huomioon oppimisympäristön kehittämiseksi.

Lepohuoneiden sijoittelu kauaksi leikkitilasta, erillinen askartelutila, mahdollisuus pienryhmäleikkiin jne. antaa lapselle mahdollisuuden keskittyä tai rauhoittua erilaisiin askareisiinsa. Lapselle on näin myös helpompi järjestää aika tai paikka häiriöttömään vuorovaikutukseen häntä hoitavan aikuisen kanssa.

Päiväkodin sijainti liikenteen kannalta turvallisessa ympäristössä on myös toiminnan kannalta voimavara, koska ulkoleikeissä voidaan valvonta järjestää lasten vapaata leikkiä häiritsemättä.

Lähellä oleva luonto tarjoaa Isojoen varhaiskasvatusikäisille lapsille positiivisen luontosuhteen kehittymisen ja kestävään elämäntapaan ohjaamisen. Luonnossa lapsen osallisuus ja pitkäkestoinen luova leikki toteutuvat toivotulla tavalla. Monipuolinen liikkuminen, ympäristön havainnointi ja tutkiminen korostuvat. Pedagogista toimintaa voidaankin suunnitella toteutettavaksi hyvin myös ympäröivään luontoon.

Perhepäivähoidossa kasvatusympäristön tulee olla turvallinen, riittävän tilava ja lasten iän huomioon ottava. Leikki- ja askarteluvälineiden riittävydestä tulee huolehtia samoin ulkoilualueen turvallisuudesta.

Psyykkinen varhaiskasvatusympäristö muodostuu lapsen elämään läheisesti liittyvistä merkityksellisistä aikuisista ja ympäröivästä lapsiryhmästä. Pienen paikkakunnan rikkautena voidaan nähdä lasten vahva kiinnittyminen myös hoivaympäristössään. Lapset ovat usein tavalla tai toisella suhteessa heitä hoitaviin aikuisiin myös muun elämänpiirinsä kautta. Tämä lisää lasten turvallisuuden tunnetta. Se on hyvä pohja terveen itsetunnon synnylle.

Varhaiskasvatusympäristön ilmapiirin tulee olla myönteinen ja turvallinen ja ottaa huomioon lasten tarpeet. Kasvatustyön tavoitteena on sellaisen sosiaalisen ilmapiirin luominen, missä jokaisen lapsen yksilölliset piirteet tulevat hyväksytyiksi. Sen tulee myös toisaalta olla tuke-
massa perheiden kasvatustyötä ja tukea lapsen kasvua yhteisön jäseneksi.

Yhteisesti sovitut säännöt ja toimintatavat auttavat luomaan turvallisen ja muita kunnioittavan ja yhteisvastuullisen oppimisympäristön. Turvallisessa ilmapiirissä lapsi tuntee, että tunteiden näyttäminen on sallittua. Henkilöstön tehtävä on auttaa lasta tunteiden ilmaisussa ja itsesää-
telystä. Lasta rohkaistaan kysymään ja lapsen kysymyksiin vastataan.

Päiväjärjestys luo puitteet arjen sujumiselle ja samalla turvallisuutta lapsen hoitopäivään. Noudatamme päiväjärjestystä joustavasti ja soveltaen eri tilanteissa. Toimintasuunnitelmat tehdään vuosittain, sekä joustavina kuukausisuunnitelmina ja viikkosuunnitelmina.

Viliperien ryhmässä syntymäpäiväsankareita juhlistaan omassa lapsiryhmässä, onnittelulau-
luin ja yhteisin leikein. Päivänsankarilla on tapana pukeutua päiväkodin viittaan ja kruunuun. Hän saa pienen yllätyksen aarrearkusta.

Velemujen ryhmällä on käytössä synttärisalkku, jonka lapsi saa viedä kotiin ennen synttäreitä ja tuoda takaisin syntymäpäivänä. Salkun sisällä on ”tällainen minä olen”-lomake, jonka lapsi saa täyttää kotona vanhemman kanssa. Kirjeessä lapsi saa kertoa mielenkiinnonkohteistaan ja lapsuudestaan. Salkkuun saa lisäksi laittaa jonkun lelun, lempivaatteen tai vaikka kirjan lepo-
hetkeä varten. Synttärisankari saa esitellä salkun sisältöä päivän aikana muille lapsille juhlien lomassa.

Päiväkodissa huomioidaan kulttuuriset - ja katsomukselliset ominaisuudet myös syntymäpäi-
vän juhlinnan osalta.

Velemujen ryhmän päiväjärjestys

Klo 07.00	Ryhmän toiminta alkaa
Klo 08.00 - 09.00	Aamupala ja leikkiä
Klo 09.30 - 10.00	Toimintaa omassa pienryhmässä
Klo 10.00 - 11.15	Ulkoilua
Klo 11.15 - 12.00	Siirrymme sisälle porrastetusti ja ruokailemme pienryhmissä.
Klo 12.00 - 14.15	Päivälepo
Klo 14.30	Välipala, jonka jälkeen leikkiä tai vaihtelevasti ohjattua toimintaa.
Klo 15.30 - 17.00	Ulkoilua. Ulkoiluaika vaihtelee säiden mukaan. Ulkoiluajassa on huomioitava varsinkin talviaikaan ne lapset, jotka ovat päiväkodissa klo 17.00 saakka.
Klo 17.00	Velemujen päiväkotipäivä päättyy.

5.1 Pienryhmätoiminta

Pienryhmätoiminta mahdollistaa rauhallisemman arjen sujumisen ja lisää lapsen hyvinvointia ja osallisuutta. Lapsen liittyessä omaan pienryhmäänsä hänen on mahdollista sopeutua suurempaan ryhmään. Ryhmän kasvattajan tehtävä on pienryhmässä tukea lapsen oppimisprosessia ja samalla varmistaa, että jokainen lapsi saa tarvitsemansa yksilöllisen tuen. Pienessä ryhmässä lapsella on paremmat mahdollisuudet suhteuttaa omia taitojaan tilanteisiin sopiviksi ja oppia tunnistamaan omien tekojensa vaikutukset toisiin ryhmän jäseniin.

Velemujen ryhmässä on toteutettu pienryhmätoimintaa ja todettu käytäntö hyväksi. Omissa pienryhmissä touhutaan usein aamupäivisin sekä ruokailun aikana. Päivän kulku on näin kiirettömämpi ja sujuvampi, ja aikaa lapsen yksilölliseen kohtaamiseen jää enemmän.

”Oleellista ei ole aina se, onko lapsi syönyt, askarrellut tai käynyt vessassa, vaan onko lapsi tullut aidosti kohdatuksi ja tietääkö aikuinen, mitä lapselle kuuluu.”

5.2 Vuorohoito - Viliperit

Ilta- ja vuorohoito palvelee niitä perheitä, jotka vanhempien työn luonteesta johtuen tai opiskelun vuoksi tarvitsevat lapsilleen hoitoa ilta-aikaan. Vuorohoidon toimintaperiaatteet löytyvät vasun liitteestä.

Vuorohoito on lapselle psyykkisesti ja fyysisesti raskaampaa kuin normaali päivähoito. Hoitoaikojen vaihtelusta johtuen ryhmän kasvattajat ja kaverit vaihtuvat jatkuvasti. Lapselta vaaditaan jatkuvaa sopeutumista muuttuviin tilanteisiin. Lapsen turvallisuuden tunnetta tuetaan Vilipereissä omahoitajakäytännöllä sekä mahdollisimman säännöllisellä päivärutmillä. Lasten omasta yksilöllisestä rytmistä pyritään pitämään kiinni, ja esimerkiksi pienten uniaikoja huomioidaan kunkin lapsen kohdalla joustavasti.

Vuorohoito Viliperien päiväjärjestys:

Klo 06.00	Ryhmän toiminta alkaa
Klo 07.30 - 08.30	Aamupala
Klo 08.30 - 09.30	Ohjattua toimintaa ja leikkiä
Klo 09.45 - 10.45	Ulkoilua
Klo 11.00 - 11.30	Lounas
Klo 11.45 - 14.00	Päivälepo, satuhetki
Klo 14.00 - 14.30	Välipala, jonka jälkeen leikkiä tai vaihtelevasti ohjattua toimintaa.
Yhteinen satu-, laulu-, tai leikkihetki ennen ulkoilua.	
Klo 15.30 - 17.00	Ulkoilua
Klo 17.00 - 17.30	Päivällinen iltahoidossa oleville
Klo 17.30 - 20.00	Leikkiä ja yhdessäoloa
Klo 19.30 - 20.30	Iltapala
Viimeistään klo 23.00 päiväkotia sulkee ovensa.	

5.3 Omahoitaja

Työmenetelmänä **Velemujen ja Vilipereiden** toiminnassa on omahoitajuus. Omahoitajuuden taustalla on tieto kiintymyssuhteen merkityksestä lapsen kehitykselle. Lapsen yksilöllinen huomioiminen on meille tärkeää ja tavoitteena on kohdata temperamentiltaan erilaiset lapset heille sopivalla tavalla. Omahoitaja on lapselle turvallinen aikuinen, joka luo vahvimman vuorovaikutussuhteen lapseen ja perheeseen. Koemme, että omahoitajuus tuo työhömme syvyyttä, joka mahdollistaa lapsen kokonaisvaltaisemman huomioimisen.

5.4 Kasvun kansio - tarina lapsen päivähoito ajasta

Nurmennukassa jokaisella lapsella molemmissa ryhmissä on oma kasvun kansionsa, joka kertoo hänen edistymisestään ja kasvustaan. Lapsen näköinen kansio kertoo monipuolisesti lapsen persoonasta ja toimii esimerkiksi tärkeänä vuorovaikutuksen välineenä lapsen ja aikuisen välisissä keskusteluissa, kuin myös vanhempien ja kasvattajien välisissä vuorovaikuteluissa. Omahoitaja huolehtii, että lapsen kasvun kansioon kerätään erilaisia askartelutöitä, tehtäviä ja valokuvia. Lapsi saa myös itse tallentaa töitään kasvun kansioon. Myös vanhemmat voivat osallistua kasvun kansion täyttämiseen. Kansio toimii yhdyssiteenä erilaisissa siirtymätilanteissa, ja lapsi saa esimerkiksi esitellä oman kansionsa tulevalle esikoulun opettajalleen tutustumispäivänä. Päivähoidon päättyessä lapsi saa kasvun kansion kotiin.

5.5 Vuorovaikutusleikki - Theraplay

Lapsen kyky toimia sosiaalisissa suhteissa on yksi keskeisistä varhaiskasvatuksen tavoitteista. Aluksi aikuisella on keskeinen ja vastuullinen rooli lapsen ja aikuisen välisessä vuorovaikutuksessa. Aikuisen tukea tarvitaan lisäksi lasten keskinäisen vuorovaikutuksen rakentamisessa. Keskeisiä sosiaalisia taitoja ovat kyky muodostaa ja ylläpitää kontaktia, odottaa vuoroaan, lohduttaa, auttaa, kuunnella muita, suunnitella yhteisiä leikkejä, jakaa, sovitella ja neuvotella, mutta toisaalta oppia myös tekemään itsenäisiä päätöksiä.

Nurmennukassa toimii vuorovaikutusleikkikerho, johon osallistuu n. 3-4 lasta kerrallaan. Toiminta perustuu vuorovaikutukseen lapsen ja aikuisen, sekä koko lapsiryhmän kesken. Vuorovaikutusleikillä pyritään tukemaan lapsen tunne-elämän kasvua ja harjaannuttamaan lasten sosiaalisia taitoja. Vuorovaikutusleikki on toiminnallista, turvallista ja iloista yhdessäoloa. Lapsi saa myönteisiä onnistumisen kokemuksia ja hänen itsetuntonsa vahvistuu. Ohjaajana vuorovaikutusleikissä toimii tähän tarkoitukseen koulutuksen saanut kasvattaja.

6 YHTEISTYÖLLÄ LAPSEN PARHAAKSI

Isojoen varhaiskasvatuksen toiminnan keskeinen lähtökohta on yhteistyö ja vuorovaikutus vanhempien kanssa. Toivomme, että huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö muodostuu luontevaksi osaksi lapsen varhaiskasvatusta. Parhaimmillaan yhteistyössä yhdistyvät kasvattajien asiantuntijuus sekä vanhempien ainutlaatuinen tieto ja kokemus lapsesta. Yhteistyön avulla jokaisesta lapsesta muodostuu kokonaiskuva, jonka avulla hänen vahvuutensa, kiinnostuksen kohteensa sekä mahdolliset harjaantumista kaipaavat alueensa tulevat esille. Toimiva ja avoin yhteistyö on edellytys sille, että varhaiskasvatuksesta muodostuu lapselle mielekäs, lapsen itsenäisyyttä ja minuutta rakentava elämänvaihe. Vastuu yhteistyön toteutumisesta ja suunnitelmallisuudesta on varhaiskasvatuksen järjestäjällä. Tarvittaessa yhteistyötä toteutetaan monialaisesti.

- Varhaiskasvatuksen alkuvaiheessa on tärkeää, että tutustumiseen varataan aikaa ja lapsi saa rauhassa tutustua päiväkodin aikuisiin ja lapsiin. Lapsen turvallisuutta lisää omahoitaja -käytäntö, jolloin tietty aikuinen sitoutuu ottamaan vastuun lapsesta pehmeän laskun ajaksi ja tarvittaessa pidempäänkin. Jokainen lapsi on erilainen ja suhtautuu temperamenttinsa ja ikätasonsa mukaisesti, kun hänet jätetään päiväkotiin. Sopeutumisprosessi ei aina myöskään etene suoraviivaisesti, vaan lapsi voi reagoida erotilanteisiin myös myöhemmässä vaiheessa. Tästäkin syystä tutustuminen tulee tehdä huolella. Vaihtoehtoisesti kasvattaja voi vierailla myös lapsen kotona heti hoitosuhteen alussa, jolloin yhdessä vanhempien kanssa voidaan käydä läpi hoitosopimusta ja esitietolomaketta. Kotikäynti perustuu täysin vapaaehtoisuuteen, ja toimimme vanhempien toiveiden mukaisesti. Käynnin ja aloitekeskustelun tarkoitus on antaa perheille puheenvuoro turvallisessa ja tutussa ympäristössä. Kasvattajan käynti kotona on lapselle usein hyvin merkittävä tapahtuma, ja luo ainutlaatuisen tilaisuuden luoda pohjaa turvalliselle ja sujuvalle varhaiskasvatuksen aloittamiselle.
- Päiväkotiin/perhepäivähoitoon tutustuminen tulee tehdä käytännössä esimerkiksi 1-2 viikon aikana, pieniä aikoja kerrallaan. Vuorohoidossa lapsiryhmä on päivittäin erilainen ja kasvattajat tekevät työtä useassa erilaisessa vuorossa. Tästäkin syystä tutustuminen voi joskus viedä oman aikansa.
- Kasvattajan tehtävä on tukea lapsen kiintymyssuhdetta omiin vanhempiin. Mitä pienemmästä lapsesta on kyse, sitä enemmän hän tarvitsee hoitajan apua pitämään vanhemman mielessään päivän ajan. Pienen lapsen on vielä vaikea käsitellä tuntei-

taan ilman aikuisen apua, siksi hoitajan on tärkeä tunnistaa lapsen ilo, paha mieli, ikävä ja pelot, ja auttaa lasta nimeämään niitä. Tutut unilelut tai valokuvat voivat toimia myös tärkeänä tukena.

- Tutustuminen erilaisiin aikuisiin ja lapsiin on varhaiskasvatuksessa tärkeä kokemus lapsille, mutta erittäin merkittävää on kuitenkin taata lapselle riittävä aika, jota hän saa viettää omien vanhempiensa ja perheensä kanssa. Onkin syytä huomioida, että hoitopäivän pituudella on merkityksensä lapsen hyvinvointiin.
- Päivittäiset kohtaamiset kasvatushenkilöstön ja vanhempien välillä ovat yhteistyön kivijalka. Jokaisesta lapsesta tehdään henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma lapsen hoitosuhteen alussa. **Lapsen vasua** täydennetään ja päivitetään toimintavuoden aikana käymällä vasukeskustelut lasten vanhempien kanssa vähintään kerran vuodessa, tai tarpeen mukaan. Yhteistyön merkitys huoltajien kanssa korostuu suunniteltaessa ja toteuttaessa lapsen kehityksen ja oppimisen tukea. Lisäksi varhaiskasvatuksen aikaiset siirtymät, esimerkiksi esikoulun aloittaminen, lisäävät yhteistyön merkitystä.
- Jokainen lapsi pyritään huomioimaan yksilöllisesti päiväkotiin tuotaessa ja hakiessa. Tavoitteena on avoin ja mutkaton vuorovaikutus vanhempien ja henkilökunnan välillä. Päiväkotiin saavuttaessa ja kotiin lähtiessä on tärkeää, että vanhemmat ja henkilökunta kohtaavat. Lapsi tulee saatella aina päiväkotiin sisälle asti. On tärkeää että vanhemmat huomioivat, että päivän aikana on tilanteita, jolloin kasvattaja ei tahdostaan huolimatta pääse vastaanottamaan lasta vaarantamatta muun ryhmän turvallisuutta (esim. ryhmätilanteet, aamupala). Näissä tilanteissa on tärkeää, että vanhemmat ilmoittavat lapsen päiväkotiin saapumisesta tai sieltä lähtemisestä. Vasta kun lapsi on saateltu oman ryhmän aikuisen luo, siirtyy vastuu lapsesta päiväkodille. Vanhemmat toivotetaankin tervetulleiksi ikään kuin ”peremmälle” päiväkotiin! Kohtaamisen vahvuuksia ja haasteita arvioitiin vanhempien arviointi-illassa keväällä 2019.
- Päiväkodissa vietettäviin juhliin ja vanhempainiltoihin toivomme vanhempien osallistumista. Yhteiset tapahtumat lisäävät vanhempien ja henkilökunnan yhteenkuuluvuuden tunnetta.

Haluamme tukea vanhempia heidän kasvatustehtävässään, säilyttäen kuitenkin kasvatuksen päävastuun kodilla.

Vanhemmille on tehty vasun teon yhteydessä kysely (2017). Sen mukaan lapsen viihtymistä päiväkodissa tai perhepäivähoidossa pidetään ensisijaisen tärkeänä, samoin kuin monipuolisten aktiviteettien tarjontaa sekä kasvattajien ja huoltajien välistä tiedonkulun toimivuutta. Myös kasvattajan ja lapsen välinen vuorovaikutussuhde nousee tärkeälle sijalle kyselyn vaihtoehtoista.

Päiväkodin henkilökunnalla ja päivähoidon kanssa yhteistyötä tekeillä on lain mukaan salsapitovelvollisuus lasta ja perhettä koskevissa asioissa (laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista). Velvollisuus koskee myös tilapäisiä työntekijöitä ja opiskelijoita.

Vanhempien kanssa yhteistyön tuloksena mietittyjä arvoja

6.1 Monialainen yhteistyö

Päiväkodin moniammatillinen henkilöstö koetaan voimavarana laadukkaan varhaiskasvatuksen toteuttamiselle. Kasvatustiimeissä on selkeät vastuualueet ja toimenkuvat. Toimivassa tiimissä työ on joustavaa, sujuvaa ja opitaan uutta. Varhaiskasvatuksen opettajat, varhaiskasvatuksen lastenhoitajat ja muu varhaiskasvatuksen henkilöstö suunnittelevat toimintaa yhdessä. Varhaiskasvatuksen opettajalla on kokonaisvastuu toiminnan suunnitelmallisuuden ja tavoitteellisuuden toteutumisesta. Tiimin jokaisella jäsenellä on vastuu pedagogiikan toteutumisesta ja toteuttamisesta kaikessa toiminnassaan.

Varhaiskasvatuksen erityisopettajan (VEO) palvelut ostetaan Isojoen kunnassa Koulukolmiolta. Veo:n palvelut kuuluvat päiväkodille sekä perhepäivähoitoon.

Monialaisen yhteistyön tavoitteena on varmistaa varhaiskasvatuksen toteuttaminen toimintayksikössä lapsen tarpeita vastaavasti. Varhaiskasvatuslain mukaan kunnan on varhaiskasvatusta järjestäessään toimittava monialaisessa yhteistyössä ja luotava tarvittavat yhteistyörakenteet. Isojoen varhaiskasvatuksen opettajat, sekä johtaja ovat mukana monialaisessa säännöllisesti kokoontuvassa tiimissä, jossa on mukana toimijoita neuvolasta, perusopetuksesta, sosiaalipalveluista ja lastensuojelusta.

Varhaiskasvatuksessa olevan neljä – vuotiaan lapsen laaja terveystarkastus tehdään yhteistyönä perheen, neuvolan ja varhaiskasvatuksen kesken. Se sisältää lapsen varhaiskasvatuskeskustelun, lapsen kuulemisen, sekä neuvolan laajan neuvolaterveydenhoitajan ja neuvolalääkärin suorittaman terveystarkastuksen.

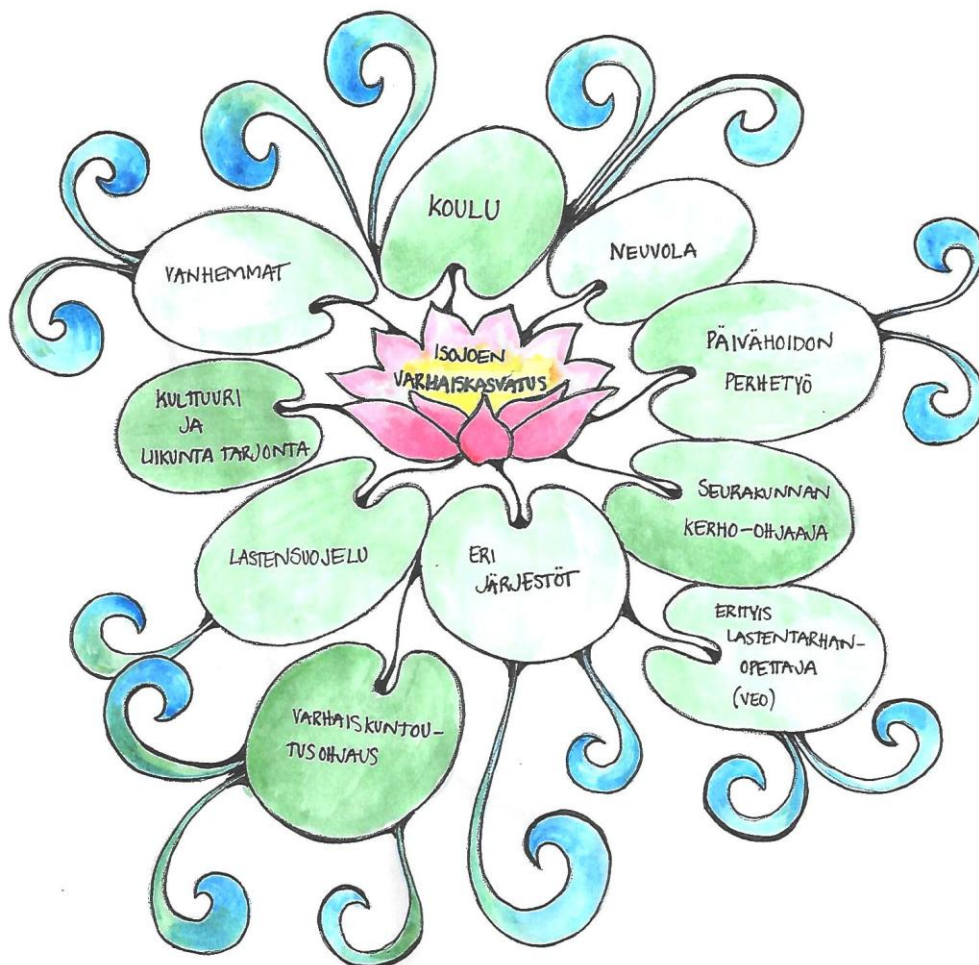
Yhteistyö perusopetuksen kanssa on keskeisessä asemassa lapsen siirtyessä varhaiskasvatuksesta esiopetukseen. Varhaiskasvattajan tehtävä on kertoa lapsen tulevan oppimisen järjestämisen kannalta oleelliset havainnot, vanhemmilta saadun luvan puitteissa. Esikouluun siirtyvän lapsen varhaiskasvatuskeskusteluun pyydetään mukaan esikoulun opettaja tarpeen mukaan.

Monialaisen yhteistyön periaatteet ja käytännöt on sovittu eri toimijoiden kesken. Lähtökohteisesti toimimme monialaisesti aina vanhempien luvalla. Kasvattajien tulee tunnistaa, milloin monialaista yhteistyötä tarvitaan. Varhainen avoin yhteistoiminta on hyödyllisempää kuin sektorijakoinen pilkkominen. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tekemiseen sekä arviointiin voidaan aina tarvittaessa kutsua lapsen ja perheen elämänpiiriin kuuluvia ammattilaisia. Lapsen vasaan sisältyy tuen tarpeen määrittely ja järjestäminen.

Varhainen perhetyö

Varhainen perhetyö on tarkoitettu erityisesti alle kouluikäisten lasten perheille. Tarkoituksena on tukea ja vahvistaa perheen omia voimavaroja selviytyä arjesta. Varhaisen tuen perhetyö on suunnitelmallista, tavoitteellista ja luonteeltaan ennaltaehkäisevää, lyhytkestoista tukea perheelle. Perhetyö on perheelle suunnattu sosiaalihuoltolain tai lastensuojelulain mukainen palvelu. Varhaisen tuen perhetyöstä ei tehdä lastensuojelun arviointia eikä siitä muodostu lastensuojelun asiakkuutta. Perhetyö on tarkoitettu esimerkiksi:

- arjen sujuminen/ oma jaksaminen huolestuttaa
- oma vanhemmuus askarruttaa
- sosiaalinen tukiverkosto puuttuu ja olo tuntuu yksinäiseltä
- vanhemmalla on huolta lapsen kasvuun tai kehitykseen liittyen

6.2 Työn kuvaukset

”Hyvän tiimityön kulmakiviä ovat sitoutuminen, luottamus, avoimuus, keskusteltavuus, joustavuus, myönteinen ja kannustava asenne sekä toisen työn kunnioittaminen. Jokainen työntekijä vastaa omasta toiminnastaan ja tiiminä vastuuta kannetaan yhteisen perustehtävän toteuttamisesta”

Varhaiskasvatuksen lastenhoitajan tehtävän tarkoitus on huolehtia lapsen ja lapsiryhmän hoidosta ja kasvatuksesta lapsen ikätaso huomioiden. Lastenhoitaja mahdollistaa lapselle tasapainoisen kasvun ja tasa-arvoisen mahdollisuuden oppimiseen. Keskeisinä tehtävinä ovat:

- varhaiskasvatussuunnitelmien ja ryhmävasun toteuttaminen arjessa
- lasten perushoidosta huolehtiminen ja mahdollisen lääkehoitosuunnitelman laatiminen yhdessä vanhempien ja terveydenhuollon asiantuntijan kanssa.
- toteuttaa ja valmistelee ryhmän toimintaa
- pienryhmätyöskentely
- yhteistyö vanhempien kanssa:
- päivittäinen, aktiivinen ja tavoitteellinen vuorovaikutus, tiedottaminen, vanhemmuuden ja kasvatustyön tukeminen
- varhaisesta puuttumisesta ja puheeksiotosta huolehtiminen
- arjen vastuu erityistä tukea tarvitsevien lasten kasvun tuesta ja oppimisen ohjaamisesta
- varhaiskasvatusympäristön turvallisuudesta, terveellisyydestä, siisteydestä ja viihtyvyydestä huolehtiminen
- varhaiskasvatuksen sisäisen yhteistyön ja tiimityöskentelyn kehittäminen, sekä arviointiin osallistuminen.
- monialaiseen yhteistyöhön osallistuminen
- opiskelijoiden ohjaajana toimiminen
- muut yhteisesti sovitut tehtävät vastuualueiden mukaan
- suorittaa muut toimialaansa kuuluvat esimiehen antamat tehtävät

Varhaiskasvatuksen opettaja vastaa lapsiryhmänsä kasvun, kehityksen ja opetuksen kokonaisuuden suunnittelusta, toteuttamisesta, arvioinnista ja kehittämisestä varhaiskasvatuksessa. Tehtäviin sisältyy tiivis yhteistyö henkilöstön, huoltajien ja yhteistyötahojen kanssa. Keskeisiä tehtäviä ovat:

- varhaiskasvatuksen opetus- ja kasvatustehtävät ja pedagoginen vastuu lapsiryhmän toiminnasta.
- vastuu em. tehtävien toteutuksesta, suunnittelusta, valmistelusta, arvioinnista ja kehittämisestä yhdessä oman tiimin kanssa.
- kasvatusyhteistyö huoltajien kanssa sekä monialainen yhteistyö

- vastuu lapsen varhaiskasvatussuunnitelmien laatimisesta sekä ryhmävasun ja arvioinnin toteutuksesta yhdessä tiimin kanssa.
- vastuu tuoda esille havainnoinnin ja seurannan avulla lapsesta esiin tulleita keskeisiä hyvinvoinnin tekijöitä, yhteistyössä muiden kasvattajien kanssa.

7 LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN

Varhaiskasvatuksessa luodaan pohjaa lasten laaja-alaiselle osaamiselle. Laaja-alainen osaaminen muodostuu tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon kokonaisuudesta. Osaaminen tarkoittaa myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja sekä toimia tilanteen edellyttämällä tavalla. Siihen, miten lapset käyttävät tietojaan ja taitojaan, vaikuttavat lasten omaksumat arvot ja asenteet sekä tahto toimia. Laaja-alaisen osaamisen tarve nousee ympäröivän maailman muutoksista. Ihmisenä kasvaminen, opiskelu, työnteke sekä kansalaisena toimiminen nyt ja tulevaisuudessa edellyttävät tiedon- ja taidonalat ylittävää ja yhdistävää osaamista. Laaja-alaisen osaamisen kehittyminen edistää lasten kasvua yksilöinä ja yhteisönsä jäseninä. Osaamisen kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu läpi elämän. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet kulkevat jatkumona varhaiskasvatussuunnitelman perusteista esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteisiin.

Laadukas pedagoginen toiminta vahvistaa lasten laaja-alaista osaamista. Laaja-alaisen osaamisen kehittymiseen vaikuttaa se, miten varhaiskasvatuksessa toimitaan, miten eri oppimisympäristöjä käytetään, sekä miten lasten hyvinvointia ja oppimista tuetaan. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet otetaan huomioon toimintakulttuurin ja oppimisympäristöjen kehittämisessä sekä kasvatuksessa, opetuksessa ja hoidossa.

Yksi varhaiskasvatuksen opettajista on kouluttautunut Ihmeelliset vuodet -ryhmänhallintamenetelmään 2018-2019. Menetelmien avulla voidaan vähentää lasten häiriökäyttäytymistä ja auttaa lapsia integroitumaan ryhmään. Positiivinen ja ennakoiva ryhmänhallinta sekä myönteisen käytöksen edistäminen toimivat vahvana esillä ryhmässä.

Jokaiseen osa- alueeseen on kirjattuna tavoite, jota kohti varhaiskasvatuksen toiminnassa pyritään. Tavoitteita ei siis aseteta lapselle, vaan varhaiskasvatuksen toiminnalle, pedagogisille järjestelyille sekä oppimisympäristöille.

Laaja – alaisen osaamisen alueet

7.1 Ajattelu ja oppiminen

Ajattelun ja oppimisen taidot kehittyvät vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja ympäristön kanssa ja muodostavat perustan muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Tiedon hankinta, jäsentäminen ja uuden luominen edellyttävät luovaa ja kriittistä ajattelua, jonka perustaa luodaan varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea lasten ajattelun ja oppimisen taitoja. Lasten ajattelu ja oppiminen kehittyvät monipuolisten ja merkityksellisten kokemusten avulla. Ihmettelylle, oivaltamiselle sekä oppimisen ilolle tulee olla tilaa. Leikissä lapsilla on mahdollisuus käyttää mielikuvitustaan ja luovuuttaan, kokeilla yhdessä ideoitaan ja tutkia maailmaa. Lasten taitoja jäsentää, nimetä ja kuvata ympäristöä sekä sen ilmiöitä tuetaan iän ja kehityksen mukaisesti.

Rohkaisemme lapsia kysymään, ihmettelemään ja tuomaan esille omia ideoitaan. Heidän kanssaan iloitaan onnistumisista ja opetellaan kannustamaan toisia. Kannustamme lapsia sinnikkyyteen ja keksimään omia ratkaisuja eri tilanteissa. Arjen tilanteissa harjoittelemme toisten kanssa toimimista, toisen kuuntelemista ja kunnioittamista. Opettelemme anteeksipyyttämisen tarkoitusta ja toisen asemaan asettumista.

Aikuisen tehtävä on auttaa lasta sanoittamaan tunteitaan. Lasta ohjataan pohtimaan miten voisi toimia toisin. Aikuisen tulee huomioida lapsen tunnetila ja kielelliset taidot. Tilanteen pysäyttäminen ja rajanveto ”näin ei voi toimia” on oleellisen tärkeää. Kasvattajat ymmärtävät, että lapsella on oikeus tunnetilaan; tunne on oikea, mutta toimintatapaa pitää harjoitella.

Toimivaa arkea tuemme erilaisin visuaalisin keinoin. Käytössä ovat esimerkiksi **käytöksen liikennevalot**, joiden avulla lapsen käytöstä voidaan motivoida antamalla kiitosta oikeasta toiminnasta ja jonka avulla myös pystytään helposti puuttumaan ongelmakäyttäytymiseen jo varhaisessa vaiheessa.

Lisäämällä hauskuuden elementtiä oppimiseen voidaan lapsi saada keskittymään myös oppimiseen, joka on vähemmän kiinnostavaa. **Visuaalinen tarrataulu** on motivoiva palkkiojärjestelmä, jonka ajatuksena on, että lapsi saa pienen palkkion erikseen nimetystä tehtävästä, esim. pukeutumisesta. Tehtävä suunnitellaan yhdessä lapsen kanssa.

Tärkeää on sopia säännöt yhdessä lasten kanssa. Tavoitteena on lisätä toivottua käytöstä. Lasten kanssa käsitellään ennakkoon tulevia tapahtumia ja määritellään, miten niissä tulisi toimia. Ohjeet tulee olla lyhyitä, selkeitä ja konkreettisia.

Pienryhmätoiminta takaa rauhallisemman oppimisympäristön ja pitää ärsyketason sopivana. Kun melu ja visuaalinen kaaos vähenee, se auttaa lasta keskittymään ja aikuista havainnoimaan sekä kuuntelemaan lasta.

7.2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Lapset kasvavat kulttuurisesti, kielellisesti ja katsomuksellisesti moninaisessa maailmassa. Tämä korostaa sosiaalisten - ja vuorovaikutustaitojen sekä kulttuurisen osaamisen merkitystä. Osaamiseen kuuluu taito kuunnella, tunnistaa ja ymmärtää eri näkemyksiä sekä kyky reflektoida omia arvoja ja asenteita. Vuorovaikutustaidoilla sekä kyvyllä ilmaista itseään ja ymmärtää muita on tärkeä merkitys identiteetille, toimintakyvylle ja hyvinvoinnille. Toimiva vuorovaikutus erilaisista kulttuuri- ja katsomustaustoista tulevien ihmisten kanssa edellyttää oman ja muiden kulttuurin sekä katsomuksellisen taustan ymmärtämistä ja kunnioittamista. Varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten kulttuurista osaamista sekä heidän vuorovaikutus- ja ilmaisutaitojaan.

Lapsia rohkaistaan tutustumaan toisiin ihmisiin, kieliin ja kulttuureihin. Henkilöstö toimii mallina lapsille erilaisten ihmisten sekä kielellisen, kulttuurisen ja katsomuksellisen moninaisuu-

den myönteisessä kohtaamisessa. Yhteistyöhön perustuva toiminta luo mahdollisuuksia harjoitella vuorovaikutus- ja ilmaisutaitoja eri tilanteissa ja erilaisten ihmisten kanssa. Lasten kanssa harjoitellaan asettumista toisen asemaan, opetellaan tarkastelemaan asioita eri näkökulmista sekä ratkaisemaan ristiriitatilanteita rakentavasti. Tämä vahvistaa lasten sosiaalisia taitoja. Lapsia tuetaan kulttuuri-identiteettien rakentamisessa. Varhaiskasvatuksessa saadut kokemukset, tiedot ja taidot kulttuuriperinnöstä vahvistavat lapsen kykyä omaksua, käyttää ja muuttaa kulttuuria. Esimerkiksi leikit, ruokailuhetket ja juhlat tarjoavat tilaisuuksia jakaa kokemuksia erilaisista perinteistä ja tavoista.

Ohjaamme lapsia ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin. Ruokailutilanteissa opitaan hyviä pöytätapoja. Erilaiset juhlat huomioimme arjessa, ja usein lapset osallistuvat juhlapöydän kattaukseen ja esim. leivonnaisten valmistukseen. Keittiötyöntekijämme toimii myös yhtenä kasvattajana omalla esimerkillään ottaen lapsia toisinaan mukaan pieniin arjen askareisiin. Tutustumme eri kulttuuritaustoista olevien lasten perinteisiin ja tapoihin. Erilaiset tapahtumat päiväkodilla järjestetään yhdessä lasten kanssa suunnitellen. Esimerkiksi museoviikoilla lapset toivat päiväkotiin esille vanhoja esineitä ja saivat kertoa esineiden historiasta.

Retket lähiseudulle ja yhteistyö kirjaston ja eri järjestöjen kanssa laajentavat lasten oppimisympäristöä. Suurin osa varhaiskasvatuksessa olevista lapsista osallistuu Isojoella myös seurakunnan kerhoihin.

7.3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Itsestä huolehtimiseen, terveyteen ja turvallisuuteen liittyvät taidot ovat kaikille tärkeitä. Varhaiskasvatuksen tehtävä on vahvistaa lasten hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä taitoja sekä ohjata heitä tekemään kestävän elämäntavan mukaisia valintoja.

Varhaiskasvatuksessa tuetaan lasten myönteistä suhtautumista tulevaisuuteen. Lasten itsemnäisyyden asteittaista lisääntymistä tuetaan. Lapsia autetaan, ja heitä kannustetaan pyytämään apua sitä tarvitessaan. Lasten kanssa harjoitellaan erilaisia taitoja kuten pukeutumista, ruokailua sekä henkilökohtaisesta hygieniasta ja omista tavaroista huolehtimista. Lapsia ohjataan toimimaan vastuullisesti ja turvallisesti varhaiskasvatuksen oppimisympäristöissä sekä lähiluonnossa ja liikenteessä. Lasten kanssa käsitellään heidän hyvinvointiaan edistäviä asioita kuten levon, ravinnon, liikunnan ja mielen hyvinvoinnin merkitystä. Lapsia autetaan tunteiden ilmaisussa ja itsesäätelyssä. Lasten tunnetaidot vahvistuvat, kun heidän kanssaan

opetellaan havaitsemaan, tiedostamaan ja nimeämään tunteita. Lapsia ohjataan myös kunni-
oittamaan ja suojelemaan omaa ja toisten kehoa.

7.4 Monilukutaito ja tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Monilukutaitoa sekä tieto- ja viestintäteknologista osaamista tarvitaan lasten ja perheiden
arjessa, ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa sekä yhteiskunnallisessa osallistumisessa.
Monilukutaito sekä tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen edistävät lasten kasvatuksellista
ja koulutuksellista tasa-arvoa. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea myös näiden taitojen
kehittymistä.

Monilukutaito on kulttuurisesti moninaisten viestien ja ympäröivän maailman ymmärtämisen
sekä vuorovaikutuksen näkökulmasta keskeinen perustaito. Monilukutaidolla tarkoitetaan
erilaisten viestien tulkinnan ja tuottamisen taitoja. Monilukutaidon perustana on laaja teksti-
käsitys, jonka mukaan erilaiset tekstit voivat olla muun muassa kirjoitetussa, puhutussa, au-
diovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa. Siihen sisältyy erilaisia lukutaitoja kuten kuvan-
lukutaito, numeerinen lukutaito, medialukutaito ja peruslukutaito. Monilukutaito liittyy kiinteästi
ajattelun ja oppimisen taitoihin. Lasten kanssa nimetään asioita ja esineitä sekä opetellaan
erilaisia käsitteitä. Lapsia innostetaan tutkimaan, käyttämään ja tuottamaan viestejä erilaisis-
sa, myös digitaalisissa ympäristöissä. Monilukutaitoisiksi kehittyäkseen lapset tarvitsevat ai-
kuisen mallia sekä rikasta tekstiympäristöä, lasten tuottamaa kulttuuria sekä lapsille soveltu-
via kulttuuripalveluja.

Lasten kanssa tutkitaan ja havainnoidaan tieto- ja viestintäteknologian roolia arkielämässä
sekä tutustutaan erilaisiin tieto- ja viestintäteknologisiin välineisiin, sovelluksiin ja peleihin.
Digitaalista dokumentointia hyödynnetään leikeissä, tutkimisessa, liikkumisessa sekä taiteel-
lisessa kokemisessa ja tuottamisessa. Mahdollisuudet kokeilla ja tuottaa sisältöjä itse ja yh-
dessä muiden lasten kanssa käyttäen apuna tieto- ja viestintäteknologiaa edistävät lasten
luovan ajattelun ja yhteistoiminnan taitoja sekä lukutaitoa. Henkilöstö ohjaa lapsia tieto- ja
viestintäteknologian monipuoliseen ja turvalliseen käyttöön.

Lapselle tärkeitä merkityksiä kannattelevat tavallisen puhe- ja kirjakielen rinnalla riimit ja ralla-
tukset, laulut, melodiat, rytmit, kuvat, piirtäminen, muovaileminen, eleet, liikkeet, pantomiimi,
tanssi, temput, rakentelu, draama, retkeily, ihmettely ja oma tarinointi. Niinpä monilukutaitoa
ovat luonnon, rakennetun ympäristön, esineiden, tyylien, ilmeiden, eleiden, kosketusten, ti-
laan sijoittumisen jne. lukeminen.

Tästä näkökulmasta avautuvat lapsen moninaiset roolit mediatoimijana, mahdollisuuksien tarjoaminen erilaisten tekstien tuottamiseen ja kokemiseen. Lasta ohjataan varhaiskasvatuksessa kohti tasapainoista mediasuhdetta, joka muodostuu erilaisten mediasisältöjen käyttämisen, käsittelyn ja tulkinnan ohella omasta tuottamisesta ja monipuolisesta mediailmaisusta.

Lasten osallisuutta lisätään tarjoamalla mahdollisuuksia ja välineitä tuoda esiin ideoita, ajatuksia, tunteita ja kokemuksia erilaisin ilmaisun keinoin. Pienillä lapsilla kehollisuus, ilmeet, eleet ja kuvat korostuvat ilmaisukeinona puheen rinnalla. Monilukutaitoa edistävän pedagogiikan lähtökohtana on lasten oma kokemusmaailma, mielenkiinnon kohteet ja toimintaympäristö välineineen ja sisältöineen.

Toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa hyödynnetään myös lasten mediaan liittyviä leikkejä, kokemuksia ja osaamista sekä huomioidaan mediamaailman moninaisuus: kirjat, kuvat, ohjelmat, pelit ja digitaaliset sisällöt.

Erilaiset tietoteknisten laitteiden ja digivälineiden hankkiminen tehdään harkitusti ja pikkujhljaa Nurmennukan päiväkodissa. Henkilökuntaa on koulutettu viestintäteknologian osaamiseen. Lapsiryhmän käytössä on yksi tietokone sekä tabletteja, joita hyödynnetään esimerkiksi tiedonhakuun eri aihepiireistä yhdessä lasten kanssa.

7.5 Osallistuminen ja vaikuttaminen

Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea lasten kehittyviä osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä kannustaa oma-aloitteisuuteen. Lasten arvostava kohtaaminen, heidän ajatustensa kuunteleminen ja aloitteisiin vastaaminen vahvistavat lasten osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja. Lapset suunnittelevat, toteuttavat ja arvioivat toimintaa yhdessä henkilöstön kanssa. Samalla lapset oppivat vuorovaikutustaitoja sekä yhteisten sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitystä. Henkilöstö huolehtii siitä, että jokaisella lapsella on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa.

Osallistumisen ja vaikuttamisen kautta lasten käsitys itsestään kehittyy, itseluottamus kasvaa ja yhteisössä tarvittavat sosiaaliset taidot muovautuvat. Toiminnassa pitää huomioida, että jokainen tulee kuulluksi ja mielipide huomioiduksi, vaikka yhteistä kieltä ei olisikaan. Nurmennukan leikkiympäristön uudistamistarpeissa ja hankinnoissa otetaan huomioon lasten mielipiteet. Lapsille on suunniteltu oma mielipidekysely varhaiskasvatuksen sisällöistä ja arjen sujumisesta.

Osalla lapsista on paljon valmiuksia tehdä itsensä näkyväksi ja kuuluvaksi. Aikuisten tehtävä on huolehtia tasapuolisuudesta siten, että hiljaisemmatkin lapset saavat äänensä ja mielipiteensä esille ja kokevat, että sillä on myös vaikutusta. Osallisuudessa perimmäisenä tarkoituksena ei ole toteuttaa yksittäisen lapsen toiveita, vaan kuunnella lapsia, ja aikuisen johdolla muodostaa ja neuvotella kaikkia tyydyttävä ratkaisu.

Leikeissä lapset opettelevat omien näkemysten esille tuomista ja neuvottelutaitoja. Kasvattajan vastuulla on ohjata leikki-tilanteita siten, että kaikki lapset saavat tuntea osallisuuden ja yhteisöllisyyden tunnetta. Usein tarvitaankin aikuisen esimerkkiä erilaisissa neuvottelutilanteissa. Pienryhmässä lapsiryhmän neuvottelutaitojen oppimista on helpompi seurata.

Lasten osallisuuden lisääminen ja sen vieminen osaksi pedagogista suunnittelua, arviointia ja toteutumista kuntamme varhaiskasvatuksessa vaatii vielä yhteisiä sopimuksia ja sitoutumista. Toimintakulttuurissamme tarvitaan vielä kokonaisuudessaan muutosta. Suunta on kuitenkin oikea ja tahtotilaa kasvattajilta löytyy. Kasvattajille on kuitenkin erityistä herkkyyttä arkisissa tilanteissa pysähtyä lapsen asian äärelle ja antaa lapselle kokemuksia aidosta vuorovaikutuksesta, tasavertaisena yhteisön jäsenenä.

8 VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAT

Lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksessa huoltajien kanssa käytävä **aloituskeskustelu** on osa tutustumisvaihetta. Huoltajat kertovat lapsestaan tärkeänä pitämiään asioita ja saavat tietoa lapsiryhmästä ja sen toiminnasta. Ensimmäisten viikkojen aikana lapsen kanssa toimivat kasvattajat tutustuvat lapseen, havainnoivat hänen kiinnostuksen kohteitaan, kaverisuhteitaan, haastattelevat ja seuraavat ryhmässä toimimisen ulottuvuuksia. Kasvattajat kokoavat yhdessä huomioitaan, lapsen vahvuuksia sekä vanhemmilta saatuja näkökulmia. Ryhmävasuun kootaan ne asiat, miten yksikössä ryhmät tekevät Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin kirjatut asiat arjessa.

Jokaiselle päiväkodissa ja perhepäivähoidossa olevalle lapselle laaditaan varhaiskasvatussuunnitelma. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman lähtökohtana tulee olla lapsen etu ja tarpeet. Suunnitelmaan kirjattavat tavoitteet asetetaan pedagogiselle toiminnalle. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan lapsen aloitettua päiväkodissa tai perhepäivähoidossa. Henkilöstö laatii suunnitelman yhteistyössä huoltajan kanssa. Lapsen mielipide ja toiveet tulee selvittää ja huomioida suunnitelmassa. Henkilöstön vastuulla on etsiä sopivat keinot lapsen näkökulmien selvittämiseksi.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on pedagoginen asiakirja, ja sen laatimisesta vastuu on ryhmän varhaiskasvatuksen opettajalla. Varhaiskasvatuksen toiminta perustuu monialaiseen asiantuntijuuteen, jossa lapsen kasvun kehityksen ja oppimisen arkihavainnointi on kaikkien ryhmässä työskentelevien vastuulla.

Tavallisesti lapsen vasukeskusteluun osallistuvat huoltajat ja varhaiskasvatuksen opettaja. Tarvittaessa keskusteluun voidaan pyytää mukaan myös varhaiskasvatuksen erityisopettaja, lastenneuvolan työntekijä, esikoulun opettaja tai muu monialainen edustus. Vanhemmilta pyydetään lupa monialaisten toimijoiden mukaan kutsumiseen. Vasukeskustelu käydään vähintään kerran vuodessa.

Lasten varhaiskasvatussuunnitelmista nousevat tavoitteet otetaan huomioon lapsiryhmän toiminnan suunnittelussa ja oppimisympäristöjen kehittämisessä. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on prosessi, joka alkaa lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksessa ja päättyy hänen siirtyessään kouluun. Prosessin työstämiseen, havainnointiin, dokumentointiin ja lapsen kiinnostuksenkohteiden, oppimiseen ja hyvinvointiin liittyvien tarpeiden tunnistamiseen osallistuu moniammatillisesti koko lapsen kanssa toimiva kasvattajatiimi.

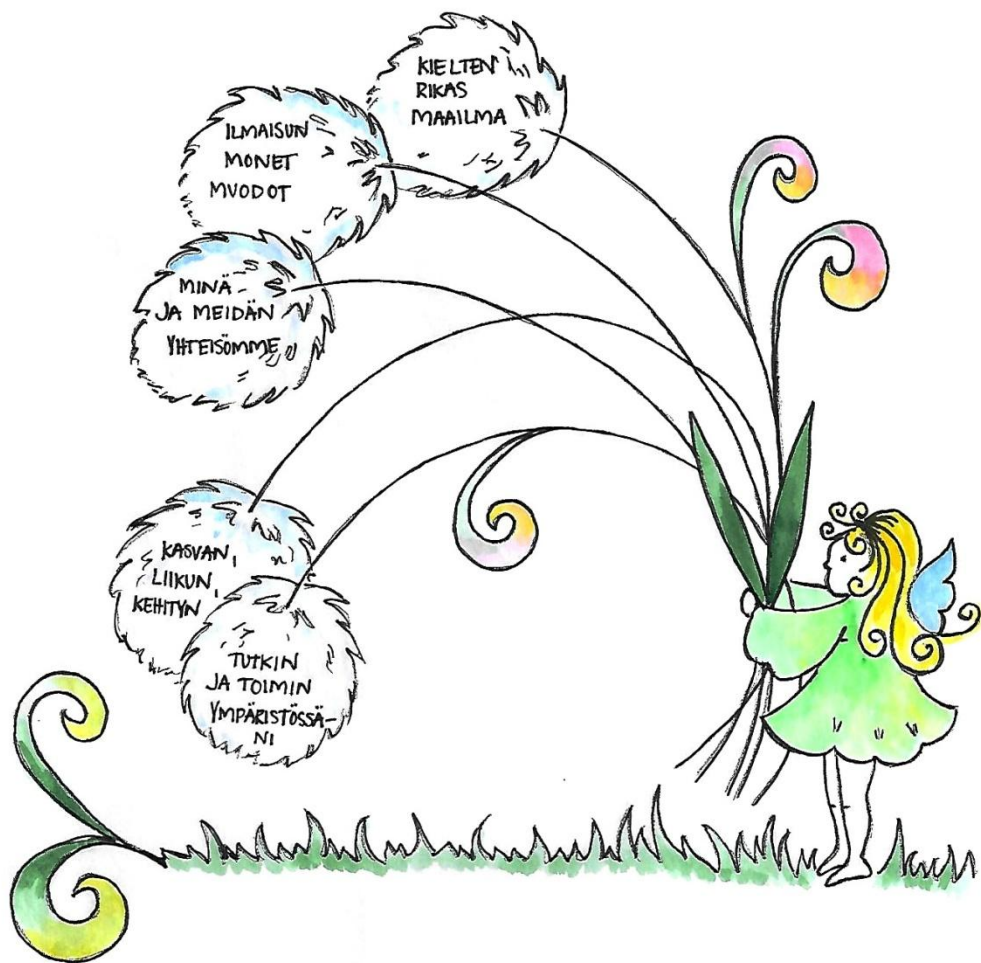
Lapsiryhmän vasut toimivat pohjana tiimin yhdessä laadittavalle ryhmävasulle. **Ryhmävasu** tehdään toimikauden alkaessa ja sen tulee olla joustava ja ryhmän arjessa elävä siten, että sen päivittäminen tiimipalavereissa on mahdollista ja säännöllistä. Ryhmävasun tarkoitus on sopia arjen toiminnot ja käytännöt ryhmän sekä lasten yksilöllisten tarpeiden pohjalta. Tiimin varhaiskasvatuksen opettaja kirjaa toimintasuunnitelman, jossa huomioidaan varhaiskasvatuksen yleiset tavoitteet sekä linjaukset.

Tiimisopimus on osana ryhmän varhaiskasvatussuunnitelmaa. Tiimisopimus on tiimin jäsenien sitoutumista ja ammatillisuutta selkiyttävä sopimus, josta vastaa varhaiskasvatuksen opettaja. Tiimisopimus pitää sisällään muun muassa työntekijöiden vastuut ja tehtävät sekä toiminnan suunnittelun ja arvioinnin periaatteet.

Kaikki lapsen kanssa toimivat kasvattajat ovat tärkeässä roolissa lapsen hyvinvoinnin edistämässä, tavoitteellisen toiminnan toteuttamisessa sekä huoltajien päivittäisessä kohtaamisessa ja keskusteluissa. Ryhmän toiminta nojaa yksikön vuosittain laadittavaan toimintasuunnitelmaan muodostaen oman kokonaisuuden, jossa otetaan huomioon lasten varhaiskasvatussuunnitelmiin kirjatut pedagogiset tavoitteet. Toimintaa dokumentoidaan ja arvioidaan säännöllisesti varmistaen, että toiminta etenee lapsiin keskittyen. Lapsen vasua arvioidaan suhteessa tavoitteisiin ja toimintaan.

9 OPPIMISEN ALUEET

Oppimisen alueet kuvaavat varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Ne ohjaavat henkilöstöä monipuolisen ja eheytetyn pedagogisen toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa yhdessä lasten kanssa. Lapsilla on oikeus saada monipuolisia kokemuksia oppimisen eri alueilta. Lapsen toimintaa ohjaa uteliaisuus ja halu tutkia maailmaa kaikin käytettävissä olevin keinoin. Lapsi ei jaottele toimintaansa eri sisältöalueille, vaan toimii ”kokonaisvaltaisesti”.

9.1 Kielten rikas maailma

Kaikki vuorovaikutus tukee lapsen kielen oppimista. Päiväkodissa harjoitellaan kielellisiä taitoja esimerkiksi lorujen, riimien, satujen, saduttamisen ja pelien avulla. Lasta kannustetaan kertomaan ja keskustelemaan asioista, ja opetellaan myös kuuntelemaan toisia. Kielen avulla lapsi saa ja hankkii tietoa ympäristöstään. Kieli on lapselle sosiaalisen vuorovaikutuksen, ajatusten ja tunteiden viestintäväline. Kielen avulla lapsi tuntee kuuluvansa tiettyyn ryhmään ja hänen itsetuntonsa ja minäkäsityksensä vahvistuu. Pidämme tärkeänä, että kaikissa hoito-,

kasvatus-, ja opetustilanteissa käyttämämme kieli on mahdollisimman hyvää avaten uusia käsitteitä lapsen sanavarastoon. Kannustamme lasta kielelliseen vuorovaikutukseen ja tuemme jokaisen lapsen yksilöllistä oppimista hänen edellytystensä mukaan. Kuvia voidaan käyttää apuna esimerkiksi maahanmuuttajataustaisten lasten suomen kielen oppimiseen.

Miten arki tukee kielen kehitystä - kasvattajien pohdintoja:

- Ruokailu ja perushoitotilanteet, kuunnella lasta ja suoda tilaisuus keskustelulle
- Mahdollisuus keskeytymättömään pitkäkestoiseen toimintaan
- Kasvattajan sitoutuneisuus heittäytyä tilanteisiin
- Aito halu kuunnella lasta
- Pienryhmätoiminta, jossa lapsi tulee paremmin kuulluksi
- Lasten välisen kommunikaation tukeminen ja innostaminen
- Leikki
- Satujen ja musiikin maailma, riimit, lorut, arvoitukset
- Kuvatuki, viittomat, sanoittaminen
- Eri kulttuureihin tutustuminen.

9.2 Ilmaisun monet muodot

Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea tavoitteellisesti lasten musiikillisen, kuvallisen sekä sanallisen ja kehollisen ilmaisun kehittymistä, sekä tutustuttaa heitä eri taiteenaloihin ja kulttuuriperintöihin.

Musiikillinen ilmaisu Isojoen varhaiskasvatuksessa tukee lapsen luontaista musikaalisuutta ja vahvistaa lasten kiinnostusta sekä suhdetta musiikkiin. Musiikin spontaanisuus, ilo ja liike saavat näkyä ja kuulua. Lasten kykyä kuunnella vahvistetaan erilaisilla kuuntelu-, rytmi- ja liikuntaleikeillä. Musiikki on toiminnassa päivittäin läsnä, arjessa ja juhlassa, sekä antaa suunnan vuoden kiertokulun rytmittämiseksi. Oma metsäorkesteri syntyy spontaanisti ja instrumentit käden käänteessä. Nurmennukan päiväkodissa toimii lisäksi muskarikerho, johon myös perhepäivähoitajat ovat tervetulleita.

Kuvallisen ilmaisun ja kädentaitojen perustana on itseilmaisuun rohkaiseminen ja mielikuvituksen vapaa käyttö. Painopisteenä on havaintojen tekeminen, katselu ja tutkiminen. Erilaiset muodot, valokuvat, omien tarinoiden kuvittaminen sekä nukke - ja pöytäteatteriesitykset innostavat lapsia ilmaisuun, samoin kuin erilaiset askartelut sekä kuvien ja värien maailma.

Leikkitilanteissa harjoitellaan sosiaalisia taitoja. Kasvattajan tehtävä on tukea leikkiä havainnoimalla ja tunnistamalla sanattomia ja sanallisia viestejä ja vastata niihin. Arvostamme lapsen leikkiä ja haluamme antaa aikaa, tilaa, rauhaa ja turvallisuutta lasten leikeille. Ryhmässä on usein leikkitaidoiltaan erilaisia lapsia. Toiset tarvitsevat enemmän kasvattajan ohjausta leikkitilanteissa. Lasten temperamenttierot tulevat hyvin esille vapaissa leikkitilanteissa ja kasvattajalla on mahdollisuus leikkiä seuraamalla oppia tuntemaan lapsia paremmin.

9.3 Minä ja meidän yhteisömme

Huomioimme päiväkodin arjessa kirkolliset juhlapyhät, kuten esimerkiksi joulun ja pääsiäisen. Kunnioitamme perheiden eettistä vakaumusta ja huomioimme toiminnassamme perheiden erilaiset kulttuuritaustat. Tavoitteena on keskinäinen kunnioitus ja ymmärrys. Eettinen kasvatusta kuuluu jokapäiväiseen toimintaamme, esimerkiksi oikean ja väärän erottamiseen leikeissä ja tilanteissa. Aikuisen tehtävä on ohjata lapsia erilaisuuden hyväksyntään, oikeudenmukaisuuteen ja tasa-arvoon. Haluamme antaa lapsille mahdollisuuden pohtia ja etsiä vastauksia tunne-elämän kysymyksiin ja opetella tunteiden sanoittamista turvallisessa ilmapiirissä, yhdessä aikuisten kanssa.

Lasten kanssa keskustellaan usein oman perheen historiasta luonnikkaasti, koska monet perheet ovat pienellä paikkakunnalla tuttuja, monen sukupolven ajalta.

Katsomuskasvatusta huomioimme lapsiryhmässä läsnäolevien uskontojen ja muiden katsomusten kautta. Tavoitteena on keskinäinen kunnioitus ja ymmärrys. Luontevia tapoja ovat esimerkiksi vuodenkiertoon liittyvät juhlat sekä arjen erilaiset tilanteet.

Teemme yhteistyötä Isojoen seurakunnan kanssa. Päiväkodin 4-5 -vuotiaista lapsista suurin osa osallistuu seurakunnan kerhotoimintaan (kerran viikossa). Vanhemmat huolehtivat lasten kerhokuljetuksista.

Eettisen ajattelun taitojen kehittymistä tuetaan erilaisin menetelmin, esimerkiksi Huomaa hyvä, Theraplay ja Satuhieronta. Toiminnan tukena toimivat pienryhmät ja aktiivinen oppimisympäristö.

9.4 Tutkin ja toimin ympäristössäni

Lasten omaehtoiselle tutkimiselle annetaan tilaa. Lasten kiinnostuksen kohteisiin vastataan antamalla mahdollisuus tutkia aihetta laajemmin. Tutkiminen nähdään tärkeänä oppimisen menetelmänä. Oppimisympäristö suunnitellaan niin, että matemaattinen harjoittelu on mahdollista. Matemaattista ajattelua tuetaan monipuolisesti arjessa mm. perushoitotilanteissa, pelaten pelejä, leikkien, laulaen, loruillen, liikkuen ja ympäristöä havainnoiden. Varhaiskasvatuksessa vertaaminen, päätteleminen ja luokittelu tapahtuvat arkipäivän tilanteissa, leikinomaisesti ja lapselle tuttuja ja kiinnostavien esineiden ja materiaalien avulla.

Teknologiavälineistöä hankitaan tarpeen mukaan ja välineiden tarkoituksenmukaiseen käyttöön tutustutaan yhdessä opetellen. Laitteita käytetään oppimiseen ja dokumentointiin lasten kehityksen ja kiinnostuksen mukaan.

Isojoki kotikuntana antaa moninaisia mahdollisuuksia ympäristökasvatuksen toteuttamiseen. Nurmennukan päiväkotikäyttöä lähiluontoa aktiivisesti lasten luontosuhteen luomiseen ja vahvistamiseen. Varhaiskasvatuksessa tehdään pedagogisesti tavoitteellisia metsäretkiä säännöllisesti. Lauhanvuoren luontomatkailukeskukseen retkeilemme vuosittain 5-vuotiaiden kanssa. Retkillä opitaan kunnioittamaan luontoa kasveineen ja eläimineen.

Toimimme yhteistyössä koulun kanssa ja käymme tervehtimässä myös vanhuksia läheisessä palvelutalossa. Toimimme arjessa kestävä kehityksen periaatteita huomioiden, ja haluamme viestittää lapsille, että jokainen meistä on omalta osaltaan vastuussa ympäristöstään. Haluamme tarjota lapsille tilaisuuksia katsella, tunnustella, haistella, maistella ja kysyä miksi!

Päiväkodin pihassa kasvaa omena- ja kirsikkapuu. Istutamme keväisin lasten kanssa myös yrttejä ja vihanneksia pieniin lavoihin, jotka on rakennettu yhteisesti vanhempien kanssa.

9.5 Kasvan, liikun ja kehityn

Tavoitteena on luoda pohjaa lasten terveyttä ja hyvinvointia arvostavalle sekä fyysistä aktiivisuutta edistävälle elämäntavalle yhdessä huoltajien kanssa. Käytännössä liikunta on läsnä arjessa lapsen jokaisessa päivässä.

Monipuolisen liikunnan mahdollisuuksia tarjoaa turvallinen aidattu pihamme sekä päiväkodin keskeinen sijainti liikuntapaikkoineen. Monitoimitalon liikuntasaliin on päiväkodilta suora yhteys. Lähialueen metsät ovat retkikohteitamme. Jokaista lasta kannustetaan liikkumaan omi-

en taitojensa mukaan siten, että hän saa liikunnasta iloa ja myönteisiä kokemuksia. Tavoitteena on oman kehon tunteminen ja perusliikuntataitojen kehittyminen ikätason mukaisesti. Harjoitellaan turvallisuusasioita esimerkiksi lähiliikenteessä liikkuen.

Varhaiskasvatuksen käytössä on monipuolisesti liikuntavälineitä: esimerkiksi monitoimitalon välineistö. Päiväkodilla on lisäksi mailloja, palloja, renkaita jne. Lähiympäristöstä löytyy mahdollisuuksia opetella kullekin vuoden ajalle tyypillisiä tapoja ulkoilla: esimerkiksi hiihtoladut, pulkkamäki ja luistelukaukalo.

Lapsilla on mahdollisuus elämyksellisiin kokemuksiin ja tuntemuksiin päiväkodissa, erilaisten toimintahetkien ja tapahtumien kautta, sekä retkien ja vierailuiden yhteydessä. Ohjaamme lapsia pitämään huolta ympäristön siisteydestä, sekä kiinnittämään huomiota omaan siisteyteen ja omista tavaroista huolehtimiseen. Kiinnitämme huomiota ympäristön viihtyisyyteen yhdessä lasten kanssa.

Isojoen kunta ja päiväkoti Nurmennukka ovat mukana Ilo kasvaa liikkuen- ohjelmassa. Ohjelmassa edetään pienin askelin ideologialla, jossa on neljä vaihetta: suunnittele, tee, arvioi ja paranna. Pitkän aikavälin tavoitteena liikuntamyönteinen toimintakulttuuri. Koulutukseen on osallistunut molemmista ryhmistä kasvattajia ja koko henkilökunta on osallistunut ”Liikuntaa pienissä tiloissa” koulutukseen.

10 VARHAINEN JA ERITYINEN TUKI

Erityisen tuen tarve voi näkyä kehityksen monilla eri osa-alueilla. Lapsen tullessa päiväkodin ryhmän jäseneksi tarve saattaa tulla esille ensimmäistä kertaa. Päiväkodin henkilökunta tekee jatkuvaa havainnointia lapsesta yksilönä sekä ryhmän jäsenenä. Erityistä tukea tarvitsee lapsi, jonka kehityksen jostakin osa-alueesta vanhemmat, terveydenhuolto tai varhaiskasvatuksen henkilöstö on huolissaan. Yhteistyössä vanhempien kanssa luodaan kokonaiskuva lapsesta ja suunnitellaan erityisen tuen tarve, ja mahdolliset tukitoimenpiteet. Tuen tarkoituksena on ennaltaehkäistä ongelmien kasautumista.

Tuen tarpeen arvioinnin lähtökohtana ovat vanhempien ja kasvatushenkilöstön havaintojen yhteinen tarkastelu tai lapsen aiemmin todettu tuen tarve. Lapsen tuen tarve voi ilmetä fyysisen, tiedollisen, taidollisen, tunne-elämän tai sosiaalisen kehityksen osa-alueilla eripituisina aikoina. Tuen tarve saattaa myös nousta tilanteesta, jossa lapsen kasvuolot vaarantuvat tai ne eivät turvaa lapsen terveyttä ja kehitystä.

Varhaiskasvatuksen tukitoimilla tarkoitetaan ympäristön ja kasvatustoiminnan mukauttamista lapsen tarpeita vastaavaksi. Varhaiskasvatuksen kuntoutukselliset elementit ovatkin usein samoja, joita käytetään kaikkien lasten kanssa. Näin ollen varhaiskasvatus jo sinällään toimii joillekin lapsille kuntoutuksellisenä palveluna.

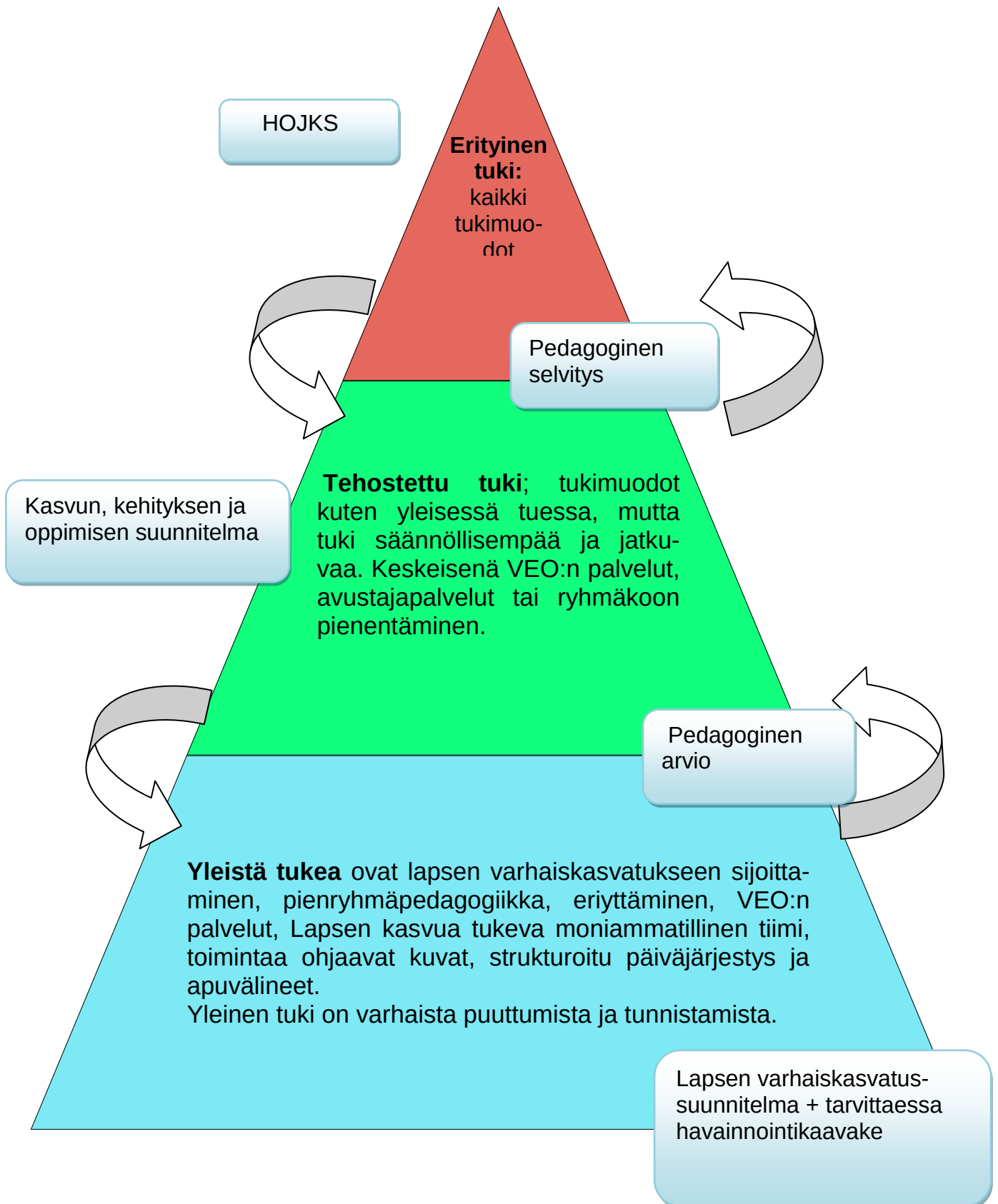
Erityiseksi tueksi sen tekee työn erilainen systemaattisuus ja erityinen suunnitelmallisuus. Lapsen tarpeen mukaan varhaiskasvatukseen voidaan liittää erilaisia yhteistyötahoja. Näistä tavanomaisempia ovat toimintaterapeutti, fysioterapeutti, kuntoutusohjaaja, varhaiskasvatuksen erityisopettaja, viittomakielen opettaja, perheneuvola ja musiikkiterapia. Erilaisia terapioidia voidaan tarpeen mukaan järjestää myös päiväkodin tiloissa. Tästä on hyötynä se, että terapeutilla on mahdollisuus ohjata myös kasvattajia toimimaan lapsen kehitystä tukevasti. Kasvatushenkilökunnan tukena toimii lisäksi varhaiskasvatuksen erityisopettaja, jonka tehtävänä on auttaa henkilöstöä sekä vanhempia havaitsemaan tuen tarve riittävän varhain. Lisäksi varhaiskasvatuksen erityisopettajan tehtävä on auttaa vanhempia ja varhaiskasvatuksen henkilöstöä heidän kasvatusta ja kuntoutustyössään.

Lapsen tuen tarpeen määrittely ja järjestäminen sisällytetään varhaiskasvatussuunnitelmaan. Suunnitelmaan kuvataan, miten lapsen yksilöllinen ohjaus ja varhaiskasvatus sovitetaan yhteen, ja mitä muutoksia toiminnassa tai fyysisessä ympäristössä on huomioitava. Eri tahoilla

lapselle laaditut kasvatus- ja kuntoutussuunnitelmat sovitetaan yhteen toimivaksi kokonaisuudeksi.

Isojoella lapselle tarjottavat terapiat toteutuvat terveydenhuollon tai Kelan järjestäminä palveluina. Suupohjan liikelaitoskuntayhtymältä on saatavilla varhaiskuntoutusohjaajan sekä perhetyön palveluita.

Isojoen varhaiskasvatuksessa on käytössä kolmiportaisen tuen malli. Tukitoimet aloitetaan heti, kun tuen tarve on yhdessä vanhempien, kasvattajien, lastenneuvolan terveydenhoitajan ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa havaittu ja tuen tarve määritelty. Kehityksen ja oppimisen tuki on osa laadukasta varhaiskasvatuksen toimintaa ja kuuluu kaikille sitä tarvitseville lapsille. Tavoitteena on ehkäistä lapsen ongelmien syntymistä, kasvamista ja monimuotoistumista.

Jokaiselle lapselle tehdään **vasu** eli varhaiskasvatussuunnitelma ja lisäksi tarvittaessa **havainnointilomake**, jos on huolta lapsen kehityksestä ja lapsi tarvitsee jonkinasteista tukea. Lapsen tuen tarve voi liittyä fyysiseen, sosiaaliseen, tunne-elämän tai puheen kehittymiseen taikka taidolliseen tai tiedolliseen kehittymiseen (mm. keskittymiseen, hahmottamiseen, hienomotoriikkaan kuten kynän käyttöön, piirtämiseen, jne.). Tukea voi tarvita myös vanhemmuuden vahvistamiseen.

Tukitoimet aloitetaan, kun tuen tarve on huomattu **yhdessä** vanhempien, kasvattajien, lastenneuvolan terveydenhoitajan ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa ja tuen tarve määritelty. Tukitoimina käytetään **KOLMIPORTAISTA TUKEA**, johon kuuluu; **yleinen tuki**, **tehostettu tuki** ja **erityinen tuki**.

YLEINEN TUKI = kaikille lapsille suunnattu tuki.

Jos tuntuu, että yleinen tuki ei riitä (mm. tukimuodot ovat säännöllisempiä ja jatkuvia), siirrytään **TEHOSTETTUUN TUKEEN**, jolloin tehdään yhdessä vanhempien ja päiväkodin kasvattajan sekä varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa **Pedagoginen arvio**, ja siihen hyödynnetään havainnointilomaketta. Kokouksen yhteydessä päätetään, jäädäänkö tilannetta seuraamaan tai laaditaanko **Kasvun, kehityksen ja oppimisen suunnitelma** yhdessä vanhempien ja moniammatillisen yhteistyöryhmän (päivähoidon kasvattaja, VEO sekä tarvittaessa neuvolan terveydenhoitaja, sosiaalityöntekijä ja mahdolliset kuntouttavat tahot kuten kuntoutusohjaajat, terapeutit, jne.) kanssa. Sen tavoitteita ja niiden toteutumista arvioidaan ja päivitetään säännöllisesti.

Jos oppimissuunnitelman arviointikeskustelun perusteella huomataan, että tehostettu tuki ei riitä, siirrytään **ERITYISEEN TUKEEN**, jolloin lapselle tehdään vanhempien ja moniammatillisen yhteistyöryhmän kanssa **Pedagoginen selvitys**. Tämän jälkeen vanhemmat voivat hakea lapselleen **Erityisen tuen päätöstä**. Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin (varhennettu esiopetus 5-vuotiaana) kuuluvalla lapselle tehdään **HOJKS** eli henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma yhdessä vanhempien ja moniammatillisen yhteistyöryhmän kanssa. Erityisen tuen hakemisen edellytyksenä on, että lapsesta on **tehty pedagoginen arvio, kasvun, kehityksen ja oppimisen suunnitelma sekä pedagoginen selvitys ja lapsella on perheneuvolan tai erityissairaanhoidon lausunto**.

Huom! Harkittaessa lapsen tukimuotoa ja siirtymistä tuen portailta huomioidaan aina lapsen kokonaistilanne ja yksilöllisyys. Tuen tarve ja aste mietitään aina yhteistyössä. Lapsen saama diagnoosi tai erityisopetus johonkin taitoon kuten puheeseen liittyen ei automaattisesti

johda tehostettuun tai erityiseen tukeen, vaan silloinkin mietitään yhdessä lapsen kokonaistilanne.

10.1 Tukipalvelut

Lapsen oikeus tasavertaisuuteen on varhaiskasvatuksen yksi tärkeimmistä periaatteista. Lapsi tulee aina ensisijaisesti nähdä lapsena, ei tuen tarvitsijana tai kuntoutuksen kohteena. Jokaisen lapsen tulisi saada tarvitsemansa tuki. Jollekin lapselle pelkkä varhaiskasvatus on kuntoutuksellista.

Varhaiskasvatuksen erityisopettaja (VEO) tukee säännöllisesti ryhmän kasvattajia ja avustajia, joilla on kokonaisvastuu lapsen kasvun ja oppimisen toteutumisesta. VEO antaa yksilö- / pienryhmäohjausta lapsen / lasten yksilöllisten suunnitelmien mukaisesti ja ohjaa esim. avustajaa yksilötehtävien tekemisessä lapsen kanssa.

Kuntoutusohjaus on lapsen varhaiskuntoutusta sekä perheen tukemista lapsen kasvussa ja kehityksessä. Se on yksilöllisesti suunniteltua tavoitteellista toimintaa, yhteistyössä vanhempien sekä lasta hoitavien ja kuntouttavien tahojen kanssa.

Terapiat antavat erilaista lääkinnällistä kuntoutusta. Niiden tavoitteena on tukea lapsen kokonaiskehitystä. Terapioihin voi saada LLKY:n (Suupohjan liikelaitoskuntayhtymän) kuntoutusryhmän kriteerien mukaisen maksusitoumuksen, tai sen maksajana voi toimia KELA tai lapsen vanhemmat. Erilaisia terapioita ovat esimerkiksi toimintaterapia, fysioterapia ja puhe-terapia.

Perhetyö on moniammatillista yhteistyötä lasten, nuorten ja perheiden tukemiseksi ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Lastensuojelu jakautuu ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin, avohuollon palveluihin ja tukitoimenpiteisiin, huostaanottoon ja sijaishuoltoon.

Tukitoimia, jotka käytössä kolmiportaisen tuen kaikilla portailla;

a) Vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön vahvistaminen

Kasvatuskumppanuuden yhtenä tavoitteena on tunnistaa lapsen varhaisen tuen tarve ja luoda toimintasuunnitelma lapsen kehityksen tukemiseksi.

- Kasvatuskeskustelut

- Vanhempien vertaisryhmät
- Kasvattajien vertaisryhmät, monialaiset työryhmät sekä koulutus

b) Ympäristön mukauttaminen

- Fyysisen ympäristön mukauttaminen lapsen tarpeiden mukaisesti esim. liikuntaesteiden poistaminen, visuaalisen tai auditiivisen hahmottamisen helpottaminen ja erilaisten toimintaryhmien mahdollistaminen
- Ryhmäkoon pienentäminen siten, että tukea tarvitseva lapsi sijoitetaan kahden lapsen paikalle
- Avustaja/ryhmäavustaja

c) Kasvatustoiminnan mukauttaminen

- Toiminnan eriyttäminen
- Toiminnan sisältöjen ja muotojen mukauttaminen
- Perustaitojen harjaannuttaminen
- Itsetunnon vahvistaminen

d) Kuntouttavien elementtien vahvistaminen

• Kehityksen osa-alueiden tukeminen

Lapsen yksittäisten kehityksen osa-alueiden, sosiaalisen, emotionaalisen, kielellisen, kognitiivisen ja motorisen kehityksen tukeminen liitetään luontevasti muuhun toimintaan **tavoitteiden suuntaisesti**. Osa-alueita tuetaan kasvatuksen menetelmien ja sisältöjen valinnalla.

• Strukturi eli rakenne

Lapsen mahdollisuuksia ennakoida toimintaa ja hänen käyttäytymiseensä kohdistuvia odotuksia tuetaan vahvistamalla hänen ympäristönsä strukturia. Strukturi käsitetään ajan, paikan, ihmisten ja toiminnan säännöllisyytenä, pysyvyytenä ja jäsentyneisyytenä.

- **Lasten keskinäinen sekä kasvattajien ja lasten välinen toimiva vuorovaikutus** erilaisia menetelmiä hyödyntäen.

- **Ryhmätoiminta / pienryhmäpedagogiikka**

Lasten keskinäinen vertaistoiminta ja leikki mahdollistetaan ja niitä tuetaan. Lasta ohjataan tietoisesti tunnistamaan ja hallitsemaan sosiaalisen käyttäytymisen perustaitoja. Häntä tuetaan ryhmän sääntöjen ja tapojen omaksumisessa.

11 VARHAISKASVATUKSEN PEDAGOGINEN TOIMINTA

Pedagogiikka viittaa opetus- tai kasvatustaitoon suppeassa merkityksessä. Yleisessä merkityksessä pedagogiikka on käsitys siitä, miten kasvatusta tai opetusta tulisi järjestää. Pedagoginen ajattelu kuuluu tavoitteisuuden ymmärtämiseen toiminnan lähtökohtana. Vasun tavoitteet johdattavat toiminnan suunnittelua, toteutusta ja arviointia. Päiväkodissa kaikki tilanteet ovat pedagogisia tilanteita, ja lapsi oppii myös jokaisessa tilanteessa koko ajan.

11.1 Pedagogisen toiminnan viitekehys

Varhaiskasvatuksen pedagogista toimintaa ja sen toteuttamista kuvailee kokonaisvaltaisuus. Pedagogiikan tarkoituksena on edistää lasten oppimista ja hyvinvointia sekä laaja-alaista oppimista. Pedagoginen toiminta toteutetaan lasten ja henkilöstön välisessä vuorovaikutuksessa sekä yhteisellä toiminnalla. Lasten omaehtoinen, henkilöstön ja lasten yhdessä kehittämä sekä henkilöstön johdolla suunniteltu toiminta täydentävät toisiaan. Pedagoginen toiminta läpäisee kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuuden.

Isojen varhaiskasvatuksen tavoitteena on huomioida lasten mielenkiinnon kohteita ja tarjota vaihtoehtoja erilaisista aktiviteeteista, esimerkiksi: ”Haluaisitteko tänään ulkoilla mennä metsään tekemään majaa vai laskettelemaan pulkkamäkeen?”

Toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa pyrimme huomioimaan lapsen osallisuuden sekä lapsen tarpeet. Esimerkiksi jumppatuokioita suunniteltaessa on otettava huomioon erikäiset ja eritasoiset lapset. Lapsia tulee ottaa myös mukaan suunnitteluun.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmien tekeminen on myös osa pedagogisen suunnittelun ja dokumentoinnin prosessia. Vasu laaditaan jokaiselle päiväkodissa ja perhepäivähoidossa olevalle lapselle, vasu on pedagoginen ja lakisääteinen asiakirja. Lähtökohtana vasussa tulee olla lapsen etu ja tarpeet perustuen lapsen tuntemiseen, kuulemiseen ja havainnointiin. Vasu on arviointityökalu, joka kohdistuu lapsen arvioinnin sijaan toiminnan, järjestelyiden ja pedagogiikan arviointiin. Tavoitteet, jotka tulevat esiin lasten vasuista, otetaan huomioon lapsiryhmän toiminnan suunnittelussa ja oppimisympäristöjen kehittämisessä. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan lapsen osaaminen, vahvuudet, kiinnostuksen kohteet, lapsen yksilölliset tarpeet, mahdollinen lisätuki, lapsen ja huoltajien näkemykset ja miten ne on otettu huomioon suunnittelussa, toimintatavat (joilla lasta kannustetaan ja tuetaan) sekä ku-

vaus lapsen toiminnasta eri tilanteissa ja ympäristöissä sekä tunnistaminen myös aikuisen oman toiminnan ja pedagogiikan vaikutuksesta lapsen toimintaan.

11.2 Pedagoginen dokumentointi

Pedagoginen dokumentointi on varhaiskasvatuksen suunnittelun, toteuttamisen, arvioimisen ja kehittämisen merkittävä työmenetelmä. Tämä on jatkuva prosessi, jossa havainnot, dokumentit ja niiden vuorovaikutuksellinen tulkinta muodostavat ymmärrystä pedagogisesta toiminnasta. Dokumentointi mahdollistaa lasten ja huoltajien osallistumisen toiminnan arviointiin, suunnitteluun ja kehittämiseen.

Tämän avulla tuotamme tietoa lasten elämästä, kehityksestä, kiinnostuksen kohteista, ajattelusta, oppimisesta ja tarpeista sekä lapsiryhmän toiminnasta konkreettisella ja monipuolisella tavalla. Dokumenttien avulla voidaan yhdessä lasten kanssa tarkastella heidän kehitystään ja oppimistaan. Lasten tavoittamat tiedot ja taidot, kiinnostuksen kohteet ja tarpeet tulevat näkyviksi pedagogisen dokumentoinnin kautta ja ovat toiminnan suunnittelun perusta. Dokumentointi on portti lasten maailmaan.

Dokumentoinnin tavoitteena on, että työntekijät oppivat tuntemaan lasta, ymmärtämään lasten välisiä suhteita sekä ryhmän henkilöstön ja lasten välisen vuorovaikutuksen luonnetta. Tämän tarkoitus on toteuttaa varhaiskasvatusta lapsilähtöisesti. Dokumentoinnin avulla saatuja tietoja ja ymmärrystä käytetään hyväksi, esim. työtapojen, oppimisympäristöjen, toiminnan tavoitteiden, menetelmien ja sisältöjen muokkaamisessa jatkuvasti lasten kiinnostusta ja tarpeita vastaavaksi.

Päiväkodilla dokumentoimme mm. valokuvien, kameran, videoiden, piirrosten ja askartelujen avulla. Näitä tarkastelemalla huomaamme kuinka lapset ovat oppineet ja kehittyneet viime kerroista, esim. kädentaidoissa. Talletamme lasten tuottamaa materiaalia lasten omiin kasvunkansioihin.

11.3 Pedagogisen toiminnan arviointi ja kehittäminen

Toiminnan arvioinnin tarkoituksena on tukea varhaiskasvatuslain ja varhaiskasvatussuunnitelmien toteuttamista sekä varhaiskasvatuksen kehittämistä. Varhaiskasvatuslain mukaan varhaiskasvatuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa varhaiskasvatusta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin. Varhaiskasvatuksen toiminnan arvioinnin tulee olla suunnitelmallista ja säännöllistä. Systemaattinen arviointi edellyttää järjestäjältä toimivaa arviointijärjestelmää. Arvioinnin avulla edistetään varhaiskasvatuksen laatua, tunnistetaan toiminnan vahvuuksia ja nostetaan esiin kehittämistarpeita ja kehitetään toimintaa.

Pedagogisen toiminnan tasolla arviointi on käytännössä itsearviointia. Tavoitteena itsearviointi edellyttää henkilöstöltä reflektiivistä työtapaa, eli kykyä tunnistaa oman toiminnan vaikutukset. Oma toimintatapa pitää pystyä perustelemaan pedagogisesti ja tarvittaessa muuttaa toimintaa.

Monipuolisesti toteutetun arvioinnin avulla varmistetaan, että huomio kiinnittyy riittävästi siihen, miten lapsi kokee erilaiset tilanteet. On syytä huomioida, että arviointi tehdään oman toiminnan kehittämiseksi, ei ulkopuolisen arvioijan tarpeisiin. Arvioidessa suuntaus on tulevassa toiminnassa ”miten huomenna voisimme tehdä asian toisin”.

Kasvatusyhteisön arvot ja toimintaperiaatteet toimivat varhaiskasvatustyön suunnittelun pohjana. Kasvattajilla tulee olla herkkyyttä kuunnella lasten ajatuksia ja toiveita sekä seurata lasten toimintaa.

Arvioinnin toteuttamiseen tarvittavaan työkaluun liittyen asia on seutukunnallisesti pohdinnassa, mutta päätöksiä aiheesta ei ole vielä tehty.

Tiimeillä on työvälineenä käytössä **ryhmävasut**, jotka auttavat varhaiskasvatuksen henkilöstöä suunnittelemaan ja toteuttamaan ja arvioimaan työtään varhaiskasvatuslain ja valtakunnallisen vasun sisällön mukaisesti. Ryhmävasussa yhdistyvät valtakunnallisen vasun sisältö ja lapsikohtaiset vasut. Ryhmävasun kautta muodostuu näkemys ryhmän lasten vahvuuksista, tarpeista ja kiinnostuksen kohteista. Ryhmävasun kautta toteutuu henkilöstön itsearviointi (arvot, toimintakulttuuri, laaja-alainen oppiminen, yhteistyökäytännöt jne.)

Toimintakauden alkaessa Isojoen varhaiskasvatuksessa, tiimeissä täytetään **tiimisopimukset**. Sopimuksen tarkoitus on selkiyttää tiimin jäsenten sitoutumista ja ammatillisuutta ja se

on olennainen osa ryhmän varhaiskasvatussuunnitelmaa. Tiimisopimusta arvioidaan ja päivitetään varhaiskasvatuksen opettajan johdolla.

Päiväkoti Nurmennukassa järjestetään **vanhempainiltoja** kerran vuodessa, joissa on mahdollista tehdä näkyväksi huoltajien ajatuksia. Arvioinnin teemat nostetaan pedagogisesta toiminnasta ja oppimisympäristöstä. Pienissä yksiköissä arviointitieto saadaan nopeasti yhteisön käyttöön ja sitä voidaan helposti hyödyntää.

Monialaisen ryhmän avulla voimme ottaa huomioon laajemmin lapsen kasvu ympäristön, ja elämän kokonaisuuden, ja toteuttaa varhaiskasvatuksen arviointia yhdessä perusopetuksen ja sosiaali – ja terveydenhuollon henkilöstön kanssa.

Toiminnan arviointi toteutetaan kasvattajayhteisön palaverissa kerran kuukaudessa kummassakin ryhmässä. (Velemut ja Viliperit). Varhaiskasvatuksen opettajat organisoivat oman ryhmänsä palaverit. Koko talon palaverit, jossa myös perhepäivähoitajat ovat läsnä, pidetään kahdesti vuodessa tai tarpeen mukaan. ***"Toiminnan arviointi on se, mitä tulee arvioida. Lapsen oppiminen on se, mitä havainnoidaan".***

Toiminnan arvioinnin kohteena ovat:

Näiden havaintojen pohjalta tiimeissä tehdään säännöllistä havainnointia.

Toiminnan arvioinnissa on tarkoitus arvioida omaa työtä. Oman työn arvioinnissa tulee arvioida toiminnan tavoitteita, sisältöjä sekä menetelmiä. Arvioidaan enemmän toimintaa miltä meistä on tuntunut ja luodaan kuvaa, mitä arjessa on tapahtunut, tai esim. arvioidaan kulunut viikkoa.

Asiakastyytyväisyyskysely tehdään kerran kahdessa vuodessa. Lomake jaetaan koteihin ja se palautetaan päiväkodille. Sähköisiä kyselylomakkeita ja tiedotuskanavia kehitetään resurssien puitteissa. Tällä hetkellä kunnan varhaiskasvatuksessa ei ole käytettävissä sähköistä järjestelmää esimerkiksi systemaattiseen vanhempien kanssa tehtävään tietojenvaihtoon ja yhteistyöhön. Toivommekin huoltajilta ensisijaisesti suoraa palautetta ja pyrimme huomioimaan palautteen työmme kehittämisessä. Henkilökunnan ammattitaitoa kehitetään säännöllisesti erilaisilla koulutuksilla.

11.4 Kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma Nurmennukassa

Nurmennukan kasvattajat tiedostavat, että kiusaaminen ja kaverisuhteisiin liittyvät ongelmat saattavat alkaa jo päiväkotikäisillä. Kiusaaminen vaikuttaa väistämättä negatiivisesti koko lapsiryhmään. Kasvattajien onkin tärkeä tiedostaa, mitä kiusaaminen on, jotta siihen voidaan aktiivisesti puuttua. Lasten keskuudessa syntyvät konfliktit ja erimielisyydet eivät aina välttämättä ole paha asia, koska niiden avulla lapsi opettelee käsittelemään tunteita ja selvittämään ristiriitoja. Kiusatuksi tulemisen tunne on kuitenkin jokaiselle lapselle erilainen, ja kasvattajilta vaaditaan herkkyyttä tiedostamaan tilanteita, joissa lapsella on vaikeuksia puolustautua itseensä kohdistuvaa kielteistä toimintaa vastaan. Lapset voivat käyttää valtaansa esimerkiksi sulkemalla pois kaverin leikeistä tai vaikkapa syntymäpäiväkutsuilta. Hiljaisen kiusaamisen kohteeksi joutuvat lapset usein tyytyvät osaansa ja kertovat harvoin kokemastaan.

Avoin vuoropuhelu päiväkodin ja vanhempien välillä on tärkeä tekijä kiusaamisen ehkäisyssä. Päiväkodissa haluamme tukea lasten välisiä suhteita ja sosiaalisia taitoja sekä auttaa lasta hallitsemaan aggressiotaan. Rohkaisemme lapsia myös kertomaan konfliktitilanteista aikuiselle. Nurmennukan päiväkotiin on tehty opinnäytetyö keväällä 2016, opinnäytetyön aiheena oli kiusaaminen lasten keskuudessa ja sen ehkäisy päiväkodissa. Tutkimustulosten perus-

teella luotiin myös Nurmennukan henkilökunnalle suunnitelma kiusaamisen ehkäisyyn. Kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma on työntekijöiden työväline, jota hyödynnetään päiväkodin arjessa.

Yhteystiedot:

Päiväkotikoti Nurmennukka
Sari Uusitalo
Kristiinantie 17C
64900 Isojoki
sari.uusitalo@isojoki.fi
040-5868709

Päiväryhmä Velemut 040-738 2788

Vuororyhmä Viliperit 0400-527 700

Vasun piirrokset: Mira Kujanpää

Metsänneidot

Kerro, nurmennukka,
kerro miksi minulla
on kirkkaanpunainen tukka,
pyysi puolukka.

Katso, käpytikka,
poskeni on sininen.
mitään sille mahda en,
puhkui mustikka.

Katso, ruskovilla.
poskeni on keltainen,
ei auta vaikka pesen sen,
huusi suolla hilla.

Minullekin kertokaa,
miksi yksi täplät saa
jo silloin kun on pieni,
lausui kärpässieni.

A-M Kaskinen

LIITE 1

VUOROHOIDON TOIMINTAPERIAATTEET

1. Vuorohoitoon on oikeus vain niillä lapsilla, joiden hoidon tarve perustuu molempien vanhempien tai ainoan vanhemman vuorotyöhön tai ammatilliseen opiskeluun. Jos työssä tai opiskelussa tapahtuu muutoksia niin, että vuoropäivähoidon tarve lakkaa, voidaan hoitopaikka vaihtaa kokonaan toiseen ryhmään.

2. Lapsen hoitoaikalista, joka on muodostettu vanhempien työvuoroista, tulee toimittaa vuorohoitopäiväyksikköön viimeistään **edellisen viikon maanantaihin klo 15.00 mennessä.**

- Pyydettyessä vanhemmat sitoutuvat tuomaan työnantajan laatiman työvuorolistan hoitoaikojen varmistamiseksi.
- Ne hoitoajat, mitkä perhe on ilmoittanut em. ajankohtaan mennessä, sitoudutaan järjestämään sekä varmistetaan, että riittävä määrä kasvattajia on paikalla.
- Tämän jälkeen ilmoitetut hoitoajat pyritään järjestämään mahdollisuuksien mukaan. Vastuu hoidon järjestämisestä on kuitenkin perheellä, jos hoitoaikoihin tulee äkillisiä muutoksia. Mikäli hoidon tarve on välttämätön, vanhemmat ottavat yhteyttä vuoropäivähoitoyksikön esimieheen.
- Vanhempien tulee ilmoittaa ajoissa etukäteen tiedossa olevat poissaolot ja loma-ajat.

3. Vanhemman yövuoron jälkeen lapsi voi tarvittaessa olla hoidossa seuraavana päivänä enintään 14.30 saakka, vanhempien yötyön jälkeisen levon ajan.

4. Vuoropäivähoitoyksikön toiminnassa noudatetaan Isojoen kunnan varhaiskasvatussuunnitelmaa.